

ГОД VI

САКАВІК - КРАСАВІК

№ 47

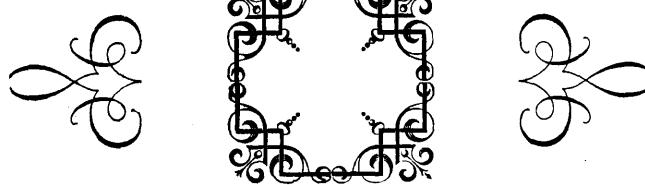
1952 г.

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

ДВУМЕСЯЧНЫ ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЕ РЭЛІГІЙНАЕ ДУМКІ

З ІМЕСТ

а. Леў — Вечна новае	1
А. — Праўда і няпраўда	2
а. Ч. Сіповіч — Святое Пісаньне	3
А. Надсон — Св. Тамаш Мор (працяг 2)	8
А. Жменя — Спрэчка за слова	10
На рэлігійнай ніве	11
Беларуская хроніка	12
Абразкі з жыцьця	**

BOŽYM ŠLACHAM (SUR LA VOIE DIVINE)

BULLETIN RELIGIEUX BIELORUSSIEN BIMESTRIEL

Année VI.

№ 47.

Mars-Avril 1952

51, rue des Sts-Pères — PARIS - VIe

Перадплата «Божым Шляхам» на 1952 г.		
	За адзін нумар	На год
Францыя	60 фр.	350 фр.
Англія	1 ш. 10 пэн.	8 шыл.
Аргентына	2 пэз.	10 пэз.
Аўстралія	2 ш.	10 шыл.
З. Ш. А.	20 цэн.	1 дал.
Бэльгія	8 б. фр.	50 б. фр.
Данія	1 д. кар.	6 д. кар.
Канада	20 цэн.	1 дал. 20
Нямеччына	80 пф.	5 н. м.
Швэція	1 ў. кар.	6 ў. кар.

Грошы слаць на адресы:

У ФРАНЦЫІ:

Chèque Postale : Paris c. 6287 44
R. P. Horosko Leo. 95, rue de Sèvres,
PARIS VIe.

У АНГЛІІ:

Rev. dr. C. Sipovic, Marian House, Holden Avenue, LONDON N. 12.

У АРГЕНТЫНЕ:

Asociacion Bielorusa en la Argentina C. Coronel Sayos 2981,
4, de Junio, Buenos Aires.

У АЎСТРАЛІІ:

Mr. Jackievick Donat, 60. Fisher Str.
East BRISBANE. Qld.

У БЭЛЬГІІ:

Mr. Sacko Alexander. 19, Place Hoover,
LOUVAIN.

У НЯМЕЧЧЫНЕ: Weissruthenischer Caritasdienst in Deutschland. (20b) Goslar/Harz, Sommerwohlenstrasse 1 A.

КНІЖКІ ДА НАБЫЦЫЦЯ.

У Беларускіх Каталіцкіх Місіях у Лёйдане і Парыжы можна купіць наступныя беларускія кніжкі:

Друга В. — Ты і яна. 250 фр — 6 шыл.
а. Л. Гарошка — Душа 40 фр. — 1 шыл.
а. Л. Гарошка — Паходжанье чалавека 20 фр. — 10 пэн.

а. Л. Гарошка — Св. Еўфрасіня — Прадслава Полашкая 130 фр.— 3 шыл.

Г-і Я. — Наша Краіна. Літаратурная чытанка 300 фр. — 6 шыл. 10 пэн.

Г-і Я. — Казкі № 2 — 30 фр. 15 пэн.
Г-і Я. — Казкі № 3 30 фр. 15 пэн.
Равенскі М. Арсеньева Н. — Магутны Божа. Песня з нотамі. — 5 фр. 3 пэн.

Народная казка — Музыка і чэрці 40 фр. 1 шыл.
Сяднёу М. — Цень Я Купалы 30 фр. 15 пэн.

Каваль П. — Беларусь у датах ,ліках і фактах 250 фр. 6 шыл.

Змагар А. — Случчакі-Апавяданье—100 фр. 2 ш.

Змагар А. — Рэпка-казка — 30 фр. 15 пэн.

Малітаўнік «Божым шляхам» 80 фр. 2 шыл.

Малітаўнік «Holas Dušy» 200 фр. 5 шыл.

Паштоўкі з беларускімі краявідамі — 15 фр. 8 п.

Камплект часапісу «Божым шляхам» за мінулыя гады 1200 фр. 1 ф. 10 шыл.

M. Bahdanovic — Weissruthenischer Heimat. Lyrik — 50 фр. 2 шыл.

Зьвяртатца на адресы: У Францыі:

R. P. Horosko Leo, 95, rue de Sèvres, Paris VI.

У Англіі: Rev. dr. C. Sipovic, Marian House, Holden Avenue, LONDON N. 12.

У Нямеччыне: Weissruthenischer Caritasdienst in Deutschland. (20b) Goslar/Harz, Sommerwohlenstrasse 1 A.

У ВАГА !

Усю карэспандэнцыю для рэдакцыі «Божым шляхам» просьціца высылаць на вышэйпаданы асабісты адрес адказнога рэдактара а. Л. Гарошка.

Рэдакцыя.

З Беларускае народнае мудрасьці

Абы грэх, людзі знойдуцца.
Абы ўміраў, а дамавіна будзе.
Абяцанаю кашуляй не нагрэшся.
Ад баязьні мала прыязьні.
Ад Бога не скаваешся — усюды знойдзе.
Адважнаму і Бог памагае.
Ад добра не ўцякай, благога не рабі!
Адзін Бог багаты. (Бо і багачы наракаюць на нястачы.)
Ад іскры сыр-бор загарыцца.
Адклад ня йдзе ў лад.
Адна бяда ня ходзіць, другую за сабою водзіць.
Адна галава добра, а дзьве яшчэ лепей.

Адно палена і ў печы не гарыць, а два і на ветры ня гаснущ.

Адною рукою вузла ня звяжаш.

Ад съмерці няма зельля.

Апуджаная варона і куста баіцца.

Багаты дзівіцца, чым бедны жывіцца, а бедны съмлечца, дзе ў багатага дзяеца.

Багацце — ня шчасцце, а нешта іншае.

Балі ды гулі не аднаго ў лапці абулі.

Бацькі корсткае елі, а на дзяцей аскоміна.

Бачаньнем жаваранка ня зловіш.

Баязьлівamu і страх здаеща.

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

Год VI.

САКАВІК-КРАСАВІК. 1952.

№ 47

Вечна новае

(На Вялікодную тэму).

У гэтым сьвеце ёсьць зусім нармальным зьявішчам, што кожная матэрыяльная рэч старэцца, зужываецца і нішчыцца. Але ўсюды там, дзе ў матэрыі праяўляеца дзеяньне духовасе сілы, руйнацкі працэс да пэўнае ступені абмяжоўваецца. Хто хоць раз уважна назіраў усходзячае сонца, прыгледаўся да тae сьвежае красы і велічнасьці з якою ўздымаецца яно над кругазорам, той мусіў съцвердзіць дзіўны факт, што гэтае яснае сонейка, хоць як съвет старое, заўсёды падымаецца новае як сёньняшні дзень. Падобна прамаўляе да нас краявід вясны: глянцые толькі на яго; ня трэба быць паэтам, каб убачыць у кожнай кветачцы жыццярадасны абрэз, які можна убачыць у ўсьмехненым ablіччы юнака; дзесь-бясьсьследна зынікае з паверхні зямлі васенняя шэрасць і зімовая мярцвяцкая змора. — Але ўва ўсім гэтым відіць аднаўляючае дзеяньне магутнае Божае руکі.

Жыцьцё чалавека мае крыху адменныя правы ад матэрыяльнае прыроды, бо і сам чалавек займае асобнае мейсца ў прыродзе. Цела чалавека матэрыяльнае і як такое падлягае зынішчэнню, але людзкая душа духовая — гэта іскра Божая, якая ніколі ня згасце. Яна мае свой пачатак ад Бога і да Яго мусіць зноў вярнуцца. А дачаснае жыцьцё на тое дана чалавеку, каб душа ў віры змаганьня не паддалася зводным матэрыяльным прынадам, але свабодна і дабравольна выказала-ся за нябеснымі вечнымі вартасцямі.

Ня лёгкае гэта заданье і не без барацьбы адбываецца яно. Ці трэба яшчэ гаварыць аб цяжкасцях гэтае барацьбы, калі кожны з нас сам перажывае яе? Наша дачаснае жыцьцё праходзіць на зямлі, дзе цела мае цэлую армію саюзнікаў. Дзеля гэтага для забесьпячэння перамогі душа мусіць мець адпаведную помач. Такую помач дае сам Бог у форме свае ласкі. У часе съвят ёсьць асаблівая нагода атрымаць тую ласку. І ў гэтым палягая сэнс съвятавання, каб скарыстаць асаблівую збаўчую нагоду ды ўзбагаціць свае духовыя сілы нябеснаю моцю.

Хто ў сваім жыцьці хоць раз адсъвятаваў пажонка съвяты, той сапрауды перажыў вясну духовага жыцьця; ён яе ніколі не забуздзецца. Таму

як заўсёды для чалавека ёсьць мілым прыход вясны, падобна для хрысьціяніна радаснымі ёсьць вялікія съвяты. Яны адны за другімі прыходзяць і мінаюць штогод, але съвяточны настрой паслья іх, прынамся як успамін аб нечым няўымоўна высокім і радасным, на доўга астаетца ў душы чалавека і ўпрыгожвае яе. Як на пустыні оазіс для змучанага падарожніка, так для верніка — съвята. Дзеля гэтага сьв. Царква і ўстановіла съвяты, каб кожны чалавек мог часта карыстаць з іх для аднаўлення свайго духовага жыцьця.

З усіх жывых сатварэнняў на Зямлі толькі адзін чалавек мае съвяты. Жывёлам съвяты непатрэбны, бо яны тут на зямлі ў сябе ўдома, тут іх жыцьцё пачынаецца, тут і канчаецца; чэрцям съвята няма, бо яны ўжо на векі страцілі сваё щасціце; ангелам съвята непатрэбна, бо яны ад вякоў прайшли час пробы і насалоджаюцца вечным нябесным щасціцем — толькі чалавек праходзіць свой дачасны шлях і мусіць весьці барацьбу, каб асягнуць сваю апошнюю мэту — неба. І вось у часе гэтае барацьбы асабліва Вялікоднае съвята зъўляеца тым мамэнтам, калі Хрыстос быццам сам з неба адзываецца да чалавека: «Глядзі, Я за цябе перацярпеў муکі, паникэнне і съмерць, для цябе перамог съмерць, ці можаш яшчэ сумнявацца, што дам табе ўсякую патрэбную помач, каб і ты вышаў пераможцам у тваім змаганьні са злом, ды прышоў да Мяне?!»

У гэтым увесе чар Вялікодных съвятаў, што яны ўсъведамляюць чалавеку ўсю веліч перамогі, якую можа асягнуць людзкая натура, калі будзе дзейніцаць паводле Божае волі. Бо-ж супраць Бога ня можа ўстаяцца ніякая сіла, ніякая злоба. Як штодзенна ўсходзіць сонца, як штогод вяртается вясна, так заўсёды перамагае Божая ўсемагутнасць ўсякую людzkую і пякельную злобу.

Ад часу, калі Хрыстос паслья мукаў і съмерці ўваскрас, ад тады і аж да сканчэння вякоў людзі маюць вівічаральную крыніцу заўсёднага аднаўлення сваіх духовых сілаў у імкнені да апошняе мэты жыцьця і прычыну вялікае радасці. І могуць, і павінны карыстаць з яе.

А. Леў.

Праўда і няпраўда

Праўда нароўні з дабром і красою ёсьць неабходымі для шчасця чалавека, дзеля гэтага чалавек імкнецца да іх усею істотаю свае души і балоча адчувае расчараваныне, калі ў сваім імкнені часам знаходзіць нешта алваротнае. Асабліва моцна адчуваецца нястача праўды, асабліва калі яе супраціўнасці: кры́уда, хлусьня, ма́на, няпры́уда і крыва́душнасць сустракаюцца ў дачасным жыцці так часта, што «хочу іх ка́сі», тады і цярпеньні чалавека стаюць што-раз большымі.

У гэткім палажэнні паўстае самазразумелае пытаныне: калі чалавек імкнецца да праўды і прыкра адчувае няпраўду з усімі яе варыянтамі, дык якім чынам агулам на гэтым съвеце не палажылі канца няпраўдзе?

Ёсьць некалькі прычынаў гэтага жалогоднага стану. Над гэтым пытанынем шмат разводзіліся філязофы і давалі розныя адказы з розных пунктаў гледжанья, тут аднак, не ўвайходзячы ў дойгія і сухія разважаныні, з'вернем увагу толькі на некаторыя важнейшыя прычыны.

Найгалаўнейшаю прычыну распаўсюджаныня няпраўды ў съвеше ёсьць грэх, а ў сълед за ім злачыннасць. Ад калі людзі трапілі ў палон граху, ад тады адчынілі сваю душу для няпраўды. Дзеля гэтага пасля ўпадку ў грэхмагчымыя такія зьяўшчы, аб якіх кажа ап. Павал: «Бо добра га што хачу, не раблю, а благое, якога не хачу, раблю. Калі-ж раблю тое, чаго не хачу, ужо ня я раблю гэта, але грэх, што жыве ўва мне» (Рым. VII, 19-20). Калі так кажа аб сабе апостал, маючы вялікую ступень съвятасці, дык што могуць сказаць іншыя людзі! У іх адзін раз учыненая няпраўда разрастается як злое зельле, якога яны баяцца вырваць. «Бо кожны, хто робіць дрэннае иенавідзіць съвятла і ня йдзе да съвятла, каб ня выявіліся яго ўчынкі, бо яны дрэнныя, а хто чыніць праўду, ідзе да съвятла» (Ів. III, 20-21). Ад вякоў ведама, што «хлусьлы вязк ня любіць праўды» (Прып. XXVI, 28).

Калі яшчэ глыбей углынуща ў гэты сунны факт, дык можна съцвердзіць, што грэх быццам калечыць пазнавальную здольнасць чалавека. У гэткім стане чалавек бачыць дрэнныя насыльскі няпраўды ў асабістым і грамадzkім жыцці, але толькі аднабока, дзеля гэтага часам зводзіць сябе думкаю, быццам у некаторых выпадках няпраўда і хлусьня можа прынесыць яму нейкую асабістую карысць, або прынамсі супакой. Колькі людзей сёньня съледам за Пілатам у ablічы хлусьні з насымешкаю адзываюцца: «Што ёсьць праўда?» (Ів. VIII, 8) і не чакаючы адказу, адыходзяць ад праўды, каб здацца пад напорам злобы, бяручы

на сваё сумленье нявінную кроў і үмываючы замест свайго сумленья, свае руки.

Для ўнікнення ўсякіх непаразуменняў, падчыркваем, што разумовая дзейнасць праз грэх ня нішчыцца, наадварот, яна можа быць вельмі інтэнзыўнай, але мае ў сабе штосьці фатальнае і самазнішчальнае. Не дарма кажуць, што грэх і ярасць асьляпляе чалавека. Ап. Павал аб гэткіх людзях кажа, што яны «заўсёды вучашца, ды ніколі ня могуць дайці да пазнання праўды... людзі з папаваным розумам, невукі ў веры» (П. Тым. III, 7-8).

Шмат прычыняюцца так-жа да пашырэння няпраўды: забудзькавастасць, духове гультайства, самахвальства і пад. — яны менш злонамераныя, як папарэднія прычыны, але ў выніках могуць быць аднолькава шкодныя.

Як-бы аднак не распаўсюджваліся няпраўды і кры́уда, сам факт існаваныя праўды на съвеце не паддлягае сумніву, ён так ясны і самазразумелы кожнаму, што нават найбольшыя лгуны яго ня могуць запярэчыць і самі стараюцца прыбраць сваю хлусьню, хоць у повідную форму праўды. Ап. Павал трапна называе іх людзімі, «што маюць праўду ў няпраўдзе» (Рым. I, 18). А з гэтага сам сабою напрошваецца выснавак: калі няпраўда хаваецца пад покрышку праўды, дык тым самым съведчыць аб сваёй немачы і магутнасці праўды.

Народная мудрасць кажа, што на съвеце ёсьць тры рэчы, на якія чалавек ня можа глянуць, ня прыжмурыўшы вачэй: сонца, съмерць і праўда. З іх праўда вырозыніваецца тым, што яна аднолькава няўмольная, як съмерць, як сонца ясная і як сонца для жыцця, так яна неабходная для ўпрадаваных адносін між людзімі.

Бадай-што адною з найгоршых памылак у жыцці чалавека ёсьць тое стараныне, шукаць помачы ў хлусьні і няпраўдзе, калі часам некаму здаецца, што з нейкіх прычынаў, праўда можа быць няпрыемнай. Праз хлусьню чалавек траціць у сабе ўсе тыя асновы, на якіх апіраецца давер самога да сябе і адначасна бярэ сам на сябе заўсёдны страх, што выкрыеца ягоная хлусьня і ягоная нягоднасць. Наадварот, съведамасць праўды дадае чалавеку гарту волі і ўпэўненасці дзеяння. Аб гэтым вобразна кажа псальманавец: «Як шчытам акружыць цябе праўда Яго (Божая) і не збайшся начнога страху» (Пс. ХС, 5). Кароль Салямон з практикі кажа: «міласэрнасць і праўда вартуюць валадара» (Прып. Сал. ХХ, 28). Дзеля гэтага, не зважаючы на сваю малую колькасць, першыя хрысціяне маглі з перамогаю супрацьставіцца ўсёй аграмаднай Рымскай імперыі, бо былі съведамі, што маюць праўду. Ап.

Павал сапраўды па-войсковаму забражае першых хрысьціян, заклікаючы іх да бадзёрасці: «Дык станце, падперазаўшы вашы паясьніцы праўдаю і апрануўшы броню праведнасці» (Эфес. VI, 14). Хто успрымай гэты заклік і выконваў яго, тады спрадужваліся на ім слова Хрыста: «Пазнайце праўду і праўда вызваліць вас» (Ів. VIII, 32). Пэўна-ж гэта ня станецца ані хутка, ані лёгка, наадварот, часта за праўду трэба цярпець, цяжка змагацца і несьці вялікія ахвяры, але перамога бязумоўна астaeцца на баку праўды.

Адносна гэтага цверджанняння хтосьці можа зрабіць неадну засцярогу, каб іх папярэдзіць, прыпамінаем, што жыцьцё чалавека на зямлі, гэта толькі пачатак жыцьця, а ўласціва чалавек прызначаны да прышлага вечнага жыцьця і там найбольш ясна выявіцца перамога і перавага праўды над няпраўдай. Але ўжо і ў дачасным жыцьці ёсьць нязылічаныя прыклады, як праўда перамагае няпраўду дзякуючы сваёй нутранай сile, не зважаючы на перавагу розных варожых сілаў. Калі-ж здарaeцца наадварот, калі перамагае няпраўды, дык жыцьцё замяняецца ў мучэнніне, стаеца такім цяжкім, што разважаючы над ім кожны мусіць зрабіць наймацнейшую пастанову: ўсім сіламі змагацца за праўду.

Чым больш дзе ў грамадстве ёсьць у пашане праўда, там тым больш ёсьць свабоды, задавалення і радасці, бо праўда не патрабуе да свайго падтрымання такіх паслугачоў, як прымус, тэ-рор і пад. Дзе-ж няпраўда прыходзіць да голасу, там адразу зьяўляеца насліствства, страх, прыгнобленыне і паняволеныне — жыцьцё стае кашмарам. За прыкладамі хадзіць далёка няма патрэбы, гісторыя Беларусі з апошніх стагодзіз'яў можа быць жывым прыкладам, як жывецца народу апулам і кожнаму чалавеку ў паасобнасці пад панаваньнем няпраўды. Гэта зьдзек і няпраўда прычыніліся да паўстання тых сумных беларус-кіх песень, аб якіх пісаў паэт: «А як песьня панясеца, колькі ў песьні той нуды, уцякаў-бы бег здаецца, сам ня ведаеш куды!» Але бяды, што тады ўцякаць няма куды. Фр. Багушэвіч у вершы «Праўда» съцвердзіўшы сумны факт, што ўладу-маючыя асобы пахавалі праўду, зьвяртаеца да Бога з роспачальным заклікам». «Ой, Божа-ж, мой Божа, нашто я радзіўся?!» Яшчэ больш роспачны абрэз малюе Я. Купала ў паэме «Адвечная песньня». Цень беларускага селяніна ўстае з магілы і, паслухаўшы вестак з роднае вёскі ў палоне няпраўды, кліча: «Гэй, расчыніся нанова магіла, бо страшней цябе людзі і съвет!»

СВЯТОЕ ПІСАНЬНЕ

(Працяг 2-і да тэмы «Рэлігійныя

Да гэтага часу ў беларускай рэлігійнай літа-
ратуры няма ніводнае паважнейшае навуковае

Сумныя гэта і прыгноблюючыя абрэзы, якія падыктавала паэтам цяжкае жыцьцё народу пад панаваньнем няпраўды, але да іх трэба дадаць, што гэтыя абрэзы паходзяць яшчэ з таго часу, калі была хоць нейкая магчымасць выказаць сваё цярпеньне, выліць свой жаль у песьні, ці ў слове і тым самым часткава зыменішыць яго. — Гэта агульналюдзкая азнака, што слова, якім можна выказаць сваё цярпеньне, душу коіць, раны гоіць, таму напр. жыды ў часе Бабілёнскае няволі шукалі палёгкі свайго цярпеньня ў чытаныні сумнае кнігі прар. Ераміі, у якой між іншым ка-
жацца: «О, хто дасць галаве маёй воду і вачом май — крыніцы сълёз! Я плакаў-бы дзень і ноц
аб зынішчаных дочках майго народу» (Ерам. IX,
1). Але паняволюючыя ўлады на Беларусі рабілі ўсё магчымае, каб там не адазваўся ерамеяў го-
лас. Цяптер-жа на Беларусі няпраўда мае абсалют-
ную ўладу, дыктатура няпраўды даходзіць да сваіх
вяршыніяў. Як у гэтых умовах выглядае жыцьцё?
Народ змушаюць услаўляць сваіх катау, съпявань-
на іх чэсьць гымны; услаўляць няволю, як най-
лепшую волю; бяду і цярпеньне называць шчасль-
цем, ворагаў называць сваім найлепшым пры-
целям і наадварот; рэлігійнае жыцьцё зусім вы-
кідаюць з абсягу зацікаўлення, здушваюць ўся-
кую самастойную думку і змушаюць паўтараць
толькі наказанае з гары; галечу называюць ба-
гацием, розную дурнату называюць найвышэйшаю
мудрасцю і да гэтага ўсяго кожны мусіць быць
заўсёды гатовым на найгоршыя кары за наймен-
шае праяўленыне свайго нацыянальнага ablіčча і
ні выказаць нават найменшым способам свайго не-
задавалення і цярпеньня — вось, коратка кажу-
чы, той абрэз, дзе няпраўда мае неабмежаваную
ўладу.

Тут неабходна заўважыць, што хлускія
кошнага чалавека; асабліва хлускія ў вуснах гра-
мадзкіх дзеячоў, ўласціва кажучы, вядзе якраз
да такога абсалютнага панавання няпраўды.

Як прамаўляе да нас гэты абрэз? Бязумоўна,
што да розных людзей ён прамаўляе па рознаму,
але агулам кто возьме пад увагу вышэй успомне-
ныя прыродныя і напрыродныя прычыны, узгляд-
ніць мэты дачаснага і прышлага жыцьця чалавека
і ўсъведаміць тую няволю, якую спрычыняе
няпраўда, дык хіба-ж ня будзе доўга застанаў-
ляцца, каб зрабіць моцную пастанову: што, пачау-
шы ад самога сябе, даюшыць усіх сілаў, каб у
прыватным і грамадzkім жыцьці затрымфавала
праўда.

A.

крыбулі нашае інтэлігэнцыі)

працы аб сів. Пісаныні, — гэта валікай нястача ў
рэлігійным жыцьці і тымбольш адчувальная, што

У нас масава распаўсюджвалася бальшавіцкая бязбожная пропаганда, якая намагалася на ўсе лады «даказваць», што Біблія гэта басыні. Гэта зразумела не магло, астасца бяз пэўнага ўплыву на съведамасць людзей нават добрае волі, калі яны ў беларускай літаратуре не матлі знайсці адказу, ані нават выясняньня на закіды бязбожнае пропаганды.

Але агульна бяручы, літаратура адносна сув. Пісаньня ёсьць надзвычайна багатая, дзея гэтага неабходна засыерагчыся, што ў рамках часапіснага артыкулу магчыма парушыць толькі вельмі дробную частку важнейшых пытаньняў звязанных з сув. Пісаньнем. Такім пытаньнямі лічацца:

- а) Паняцце, назоў і падзел сув. Пісаньня.
- б) Натхнёнасць і непамыльнасць сув. Пісаньня.
- в) Крытэрыі распазнаньня натхнёных кнігаў.
- г) Кананічныя кнігі і апокрыфы.
- д) Арыгінальная мова і пераклады сув. Пісаньня.
- е) Аб карысным чытаньні сув. Пісаньня.

Паняцце, назоў і падзел сув. Пісаньня.

Святое Пісаньне — гэта зборнік такіх кнігаў, якія — паводле азначэння Ватыканскага сабору — напісаны пры натхнені сув. Духа, маюць аўтара самога Бога і як такія былі пераданы Царкве.

Гэты зборнік абымае 73 кнігі. Іх напісалі розныя аўтары, у розных часох (між XIII в. да Хр. і пач. II в. па Хр.) і рознымі мовамі (гэбрейскай, арамайскай і грэцкай).

Усе гэтыя кнігі маюць дзіве істотныя азнакі: яны ёсьць натхнёныя і як такія былі пераданы Царкве.

Што да назову, дык можна ўжываць і сапраўды ён ужываецца ў патройным выглядзе: сув. Пісаньне, Біблія, Стары і Новы Запавет.

Назоў «Пісаньне» ўжываў Сам Хрыстос (Ів. V, 39). Ад часоў ап. Паўла (пар. Рым. I, 2) яно называецца «святым», або нават «Божым» Пісаньнем, таму, што яно напісана дзякуючы Божаму натхненію і што гаворыць аб вялікіх святых рэчах, паказвае шлях да святасці.

Біблія — слова грэцкага паходжання і першапачатковая азначала агулам кніжку, потым зборнік натхнёных кнігаў.

Стары і Новы Запавет — назоў прыняты пад уплывам ап. Паўла (II Кар. III, 14) і распаўсюджаны ў лацінскім съвеце ад часоў Тэртуліяна. Слова «Запавет», пагэбрейску «бэріт», пагрэцку «діэтэкс», палаціне «тэстамэнтум» — адносіцца да сув. кнігаў таму, што старадаўны запавет Бога з жыдоўскім на родам і запавет Хрыста з усім людствам ёсьць быццам даговорам. Каб чалавек мог асягнуць мэту свайго жыцця, ён павінен выканаць цэлы рад умоваў, падыктаваных Богам. Беларускае слова «Запавет» больш адносіцца да Са-

мога Бога і адразу скіроўвае думку да таго, хто мае аўтарытэт і хто мае права нешта дыктуваць.

Сув. Пісаньне становіцца адзінью сучэльнасць, але з даўных часоў яго дзеляць: лягічна, літургічна і схэматычна.

Жыды прымаюць толькі 39 кнігаў напісаных гэбрейскаю моваю, абмяжоўваючы іх штучна да ліку 22, бо гэбрейскі алфабет мае толькі 22 літары. Усе кнігі яны дзеляць на тры групы: права, прарокаў і гагіографічныя. Каталіцкая Царква прымае апрача 39 вышэйспомненых кнігаў Старога Запавету, яшчэ 7 ішных кнігаў і цэлы Новы Запавет.

Кнігі, адносна прыналежнасці якіх да сув. Пісаньня ня было ніякае засыцярогі, называюцца протоканонічнымі, іншыя кнігі, напісаныя так-жа пры натхнені сув. Духа і аднолькава важныя, як папярэднія, але якія ў канон сув. Пісаньня былі ўпісаны пазней, называюцца дэўтараканонічнымі. У Старым Запавеце да дэўтараканонічных кнігаў зацічаюцца кнігі: Тобіі, Юдыты, Прамудрасці, Эклезіяста, Баруха, I і II Макабэяў, Эстэры 10, 4-16, 24, Даніїла З 24-80, 13, 14. У Новым Запавеце: Пасланьне ап. Паўла да Жыдоў, II Пасланьне ап. Пятра, II і III Пасланьне ап. Івана, Пасланьне ап. Юды і Апокаліпсіс.

Ад XIV в. усе кнігі лёгічна дзеляць на: гісторычныя, дыдактычныя або павучальныя і прарокаў. Кнігі Новага Запавету ад даўных часоў дзялілі на Эвангельле і Апостала, але ў сярэднявеччу прынялі такі падзел, як і адносна Старога Запавету.

Для літургічнага ўжытку калісці жыды выкарыстоўвалі ўесь Псалтыр і ўсе пяць кніг Майсея, падзяліўшы іх на 167 частак, якія прачытваліся на працягу кожных трох гадоў. Іншыя кнігі да літургічнага ўжытку карысталіся толькі часткава.

Хрысьціяне ад першых вякоў прынялі звычай чытаць на багаслужэннях сув. Пісаньне як Старога, так і Новага Запавету. Гэтак падзялі і нядзеляні і святочныя Эвангельлі і Апосталы.

Цяпер агульна прынята, што кожная кніга сув. Пісаньня дзеліцца на разьдзелы, а разьдзелы на вершы. Гэткі падзел знаходзіцца цяпер і ў гэбрейскім тэксьце. Вось-жо трэба ведаць, што аўтарам падзелу на разьдзелы ёсьць французскі кардынал Лянгтон (\dagger 1541), аўтарам-ж а падзелу протоканонічных кнігаў Ст. Запавету на вершы ёсьць дамінікан сув. Паныно (\dagger 1541), а іншыя кнігі падзяліцца на вершы Робэрт Сыцяпан. Як бачым, падзел сув. Пісаньня на разьдзелы і вершы быў зроблены зусім прыватна, таму і павага гэткага падзелу мае толькі практичную вартасць.

Натхнёнасць і непамыльнасць сув. Пісаньня.

Натхненіе — палаціне «інспірацыё» — разумеецца пэўнае Божае дзеяньне на чалавека. Калі гаворым аб натхнені ў сув. Пісаньні, дык разу-

меем такое надпрыроднае дзеяньне Бога на чалавека, якім Бог выяўляе праз чалавека тое, што Сам хоча. Калі натхненне адносіца да самае мовы ці прамовы, называеца прарочым, калі да пісаньня — біблійным.

У біблійным натхненныні Бог парушае розум і волю чалавека для прыніціця і выказан'я нейкае думкі. Натхнёны аўтар ня ёсьць толькі пасыўнау прыладаю ў часе пісаньня, ён хоць і піша пад Боскім уцлывам, але астaeцца нармальна інтэлігэнты і вольны, захоўваючы ўсе свае асаблівасці характару мовы і стылю. Пры ўсім аднак гэтym чалавек стаеца толькі паслушным выканаўцам, а фактычным аўтарам ёсьць Бог. У гэтym ёсть істота натхнен'я.

Папа Леў XIII падае такое апісаньне натхнен'я: «Яно ёсьць надпрыродны моцай, якою Бог пабудзіў і парушыў святых аўтараў да пісаньня і такім чынам прысутнічаў пры іх, што ўсё тое і толькі тое, што ён сам загадаў, каб яны правідлова яго зразумелі і верна запісаць хацелі, і належна з непамыльной праудай выказалі...»

Адгэтуль вынікае: а) ўсё тое, што ёсьць аўтэнтычным у кнігах сув. Пісаньня, выходзіць ад Бога, як ад аўтара. Дык зусім лягічна можам цвердзіць, што сув. Пісаньне ёсьць Божым словам да людзей. б) Але Божы ўплыў не зъмяняе і не нарушает ўдывідуальных прыметаў святых аўтараў, дзеля гэтага можам гаварыць аб асаблівасцях кампазіцыі, мовы і стылю аўтараў. в) Натхнен'е не абмяжоўваеца толькі да некаторых праудаў сув. Пісаньня, ці некаторых часцей, але расцягваеца на ўсе аўтэнтычна напісаныя аўтарам сказы. г) Таму, што сув. Пісаньне ёсьць Божым словам да людзей, яно ёсьць вольнае ад памылак, ад няпрауды, яно непамыльнае, але гэта не адносіца да перапісчыкаў, якія могуць мыляцца, як кожны чалавек.

Таму аднак, што пры натхнёным пісаньні індывидуальнасць аўтара астaeцца, трэба лічыцца з мовай яго часу, з абставінамі ў якіх жыў ён сам і яго народ, з дапаможнікамі, якімі карыстаўся пры пісаньні, дзеля тэтага для пісаньня і разумен'я сув. Пісаньня трэба шмат і глыбокіх студзяў. Як-жа неразумна выглядзе цверджаньне тых, што уважаюць дастатковым тлумачыць і выясняць сув. Пісаньне так, як каму да спадобы. Гэткі шлях — гэта шлях да пауставан'я розных сектаў, да засяяння, а не да выяснен'я сув. праудаў.

Крытэрыі распазнан'я натхнёных кнігаў.

Але вось прыходзім да вельмі важнага пытан'я: якім чынам можна быць пэўным, што кніга сув. Пісаньня сапрауды натхнёны? Адкуль можна ведаць гэта?

Адказы на пастаўленыя пытаньні ёсьць раз-

ныя. Пасълядоўнікі Лютара кажуць, што кнігі сув. Пісаньня пазнаюца з пэўнага ім асаблівага «прысмаку», або з «боскага паху». Іншыя пратэстанты цвердзяць, што даволі ўдумацца ў зъмест сув. Пісаньня, звязаныць увагу на веліч і павагу праблемаў, якія яны парушаюць, на працоцты, якія споўніліся, або маюць споўніцца — тусё гэта мела-б прамаўляць за тым, што сам чалавек, бяз Боскага натхнен'я ня мог-бы напісаць падобных рэчаў. Кальвіністы і піетысты цвердзяць, што аб Боскім натхнен'ні кніг сув. Пісаньня яны ведаюць з беспасрэднага натхнен'я сув. Духа.

Усе вышэй пералічаныя крытэрыі зусім неабгрунтаваны і фальшыя і як такія іх адкідае Каталіцкая Царква. Бо і сапрауды, ці-ж мала ёсьць пабожных кнігаў, якія ўзрушаюць сэрца, пакідаюць па сабе «боскі пах», аднак ніколі ня лічацца за натхнёныя сув. Духам? Адзіным праудзівым вырашальным крытэрыем Боскага аўтарства кніг сув. Пісаньня ёсьць Боскае съведчан'не, перахаванае ў традыцыі і пераказанае непамыльным научаньнем Царквы. Яна з усёю пэўнасцю, роўнаю пэўнасці ў веры дае магчымасць усім людзям пазнаць натхнёнасць кніг сув. Пісаньня.

Заўважым, што часткава аб натхнёнасці сув. кнігаў ёсьць выразныя съведчаныні ў самых-же кнігах. Прыйкладам Хрыстос некалькі раз пацвердзіў аўтэнтычнасць кнігаў Ст. Запавету: «Калі-б вы верылі Майсею, дык верылі-б і Мне, бо-ж ён пісаў аба Мне» (Ів. V, 46). Аднак цэласць сув. Пісаньня мы прымаєм дзеля традыцыі, аўтэнтычна і непамыльна перахаванае ў Царкве. Гэта неабходна падчыркнуць з асаблівым націскам, таму, што шмат хто з людзей пісаў кнігі і для наданьня ім большае павагі, паклікаўся на Боскі аўтарытэт. Гэтак паўсталі апокрыфы, коран і інш.

Сув. Кнігі гэта скарбніца веры, вечных і непамыльных праудаў. Ключ да гэтае скарбніцы павінен быць у руках праудзівае Божае ўстановы, якою ёсьць Каталіцкая Царква. Калі-б ня было непамыльнага научан'я Царквы, мы ня мелі-б ніякае змогі пазнаць, якія кнігі сапрауды натхнёныя, а якія не. Але з волі Божае ёсьць Царква і ўсюды чуваць яе наўчуаючы голас. Таму той, хто уважае, што Біблія ёсьць звычайнім людзкім творам, магчыма гэніяльным, вельмі памыляеца ў сваім паглядзе. Гэтым самым ён паказвае, што не разумее таго надпрыроднага сэнсу, у якім усё знаходзіць сваё глыбоке выяснен'не.

У сув. Пісаньні ёсьць некаторыя мейсцы, аб якіх кажацца, што яны цяжкія для зразумен'я, але калі хто сустрэне падобныя мейсцы, дык павінен шукаць іх выяснян'ня ў фаховых вучоных біблістах, у прадстаўнікаў Царквы, а не ў людзей прыпадковых і безадказных. Калі хто хворы, дык звязраеца да лекара, а не да шаўца, ці столяра.

Кананічныя кнігі і апокрыфы.

Пералічаныя ў папярэднім разьдзеле азнакі сьв. Пісаныня: натхнёнасць, Боскае аўтарства і перахаванье ў Царкве. коротка азначаецца адным словам — кананічнасць. Кнігі, якія маюць успомненныя азіакі, называюцца кананічнымі.

Канон — слова грэцкага паходжанья (канонос) і даслоўна значыць мерку з дрэва, дручок, у далейшым сэнсе: правіла, норма, мерка, правіла дзеяньня. Сёння слова «канон» вельмі распаўсюджанае. Ёсьць канон у законоадаўстве, ў масцяцтве, у багаслужэнні.

Аб кананічнасці якоесь кнігі вырашае Царква, бо яна адзіная мае да гэтага Богам данае права і абавязак. Вучоныя могуць даследваць сьв. кнігі, але вырашаць пытаньне іхняе кананічнасці яны не могуць, бо апошнія слова ў гэтай справе належыць да Царквы, аб гэтым съведчыць і тэорыя і трактыка.

Ведама, што ўжо ў Старым Запавете жыдоўскае духавенства якнайбольш старанна съцерагло съвятыя кнігі, не мяшаючы іх з іншымі. Аб гэтым ёсьць выразныя і шматлікія съвядчаныні ў сьв. Пісаныні. Ды ня толькі іх съцераглі, але адносіліся да іх з асаблівую ўважлівасцю.

Хрыстос сваю павагаю, а съледам за Ім і апосталы пацьвердзілі толькі тое, што было прынята ў жыдоў. Ясна кнігі Новага Запавету мелі сваю ўласную традыцыю, незалежную ад жыдоў.

Канон сьв. Пісаныня ўсталена не адразу. У трэцім і чацьвёртым веку па Хрысьце падчас зъяўлення т. зв. вялікіх ерасяў, былі паважныя спрэчкі аб кананічнасці некаторых кнігаў, але якраз гэта прычынілася да ўсталення канону ўжо ўканцы IV стаг. на памесных сынодах, так на Усходзе, як і на Заходзе. Але канчаткова і раз назаўсёды азначыла Царква канон сьв. Пісаныня на Трыдэнцкім саборы 8 кастрычніка 1546 г. У датычнай пастанове гаворыцца, што: «Сабор... съледуючы за прыкладам праваслаўных айцоў, з аднолькавай набожнасцю і пашанай прымае і паважае ўсе кнігі як Старога, так і Новага Запавету, бо-ж абодвых запаветаў аўтарам ёсьць адзін і той-жа Бог, гэткімі самымі ёсьць і традыцыі, якія адносяцца да веры і абычая...» Да пастановы далучаеца съпісак кананічных кнігаў. Тут варта звязнуць увагу, што сабор найвыразней падчыркве, што ён пацвярджае старую трывалую адносна сьв. Пісаныня.

Пратэстанты, а пасля пад іхным уплывам некоторыя праваслаўныя епархі і пісьменнікі самавольна павылідалі з канону сьв. Пісаныня некаторыя кнігі. Такая самаволя зразумелая там, дзе няма аднаго кіравецтва, аднае галавы.

У Каталіцкай Царкве той, хто съведама адкідае юць адну кнігу з сьв. Пісаныня, ня можа больш лічыцца католікам.

Успомніўшы тут аб праваслаўных, неабходна яшчэ дадаць, што афіцыяльна Праваслаўная Царква адносна канону съв. Пісаныня трymаещца пастановы Трулянскага сыноду, або інакш Пяты-Шостага сабору (692), які падае некалькі канонаў, большасць з іх згаджаецца з канонам Трыдэнцкага сабору. Але ўканцы XVII стаг. пад уплывам аўтараў: Захара Гергануса, Кірыла Люкарыса і Мітрафана Крітопулюса, якія моцна залежалі ад пратэстанцкіх аўтараў, пачынае шырыцца між праваслаўнымі пратэстанцкі патгляд на канон съв. Пісаныня.

Супраць пратэстанцкага ўплыву выступалі кіеўскія багасловы: Тэофілякт Лопатынскі, Сыцяпан Яворскі, а за імі Дзымітры Растоўскі — яны баранілі цэласці прынятага канону, але пры двары расейскага цара Пятра дзейнічаў моцна спротэстанізаваны багаслou Тэофан Прокоповіч і яго вучні Ірынэй Фалькоўскі і Сыльвестр Лебедінскі, якія съледам за пратэстантамі залічалі да апокрыфаў кнігі: Тобій, Юдыт, Сіраха, Прэмудрасці, Баруха, 3 і 4 Ездры, Макабэяў Эстэры і часцьць Даніла. Пратэстанцкія пагляды Пракаповіча потым увёў у катэхізм Філарэт Маскоўскі 1836 г. адгэтуль яны пашырліся ў румынаў, сэрбаў і баўгараў. Уканцы XIX в. Праваслаўная Царква была звязнурлалася больш да традыцыі съв. айцоў, але гэты паварот спыніла сусьветная вайна.

Гаворачы аб кананічных кнігах, як супрацьстаўленыне да іх ужо ня раз ўспаміналіся апокрыфы. Што гэта за кнігі? Грэцкае слова «апокрыфос» азначае штосьці закрытае, скаванае; сакрэтнае. Таму ў старадаўных пісьменнікаў апокрыфамі называліся тыя творы, якія апісвалі таёмныя навукі, даступныя толькі нейкаму кружку давараных людзей.

У айцоў Царквы, апокрыфамі называюцца кнігі няпэўнага паходжанья, якіх аўтар ня быў ведамы, або быў прыхаваны пад іменем іншага аўтара. Часам апокрыфамі называліся тэрэтыцкія кнігі, або нават кнігі пырзначенныя для прыватнага карыстання.

Біблійныя апокрыфы можна азначыць так: гэта творы няведамых аўтараў, паводле формы, а нават зъместу падобныя да кнігаў съв. Пісаныня, але Царквою ня ўведзены ў канон.

Ёсьць апокрыфы Старога і Новага Запавету. Усе яны паўсталі дзеля дапаўнення съв. Пісаныня, або каб правесці ў жыццё пэўныя багаслоўскія думкі (найчасцей гэрэзіі), а часам проста каб заспакоіць людзкую цікавасць, выдумоўваюць падрабязнасці з жыцця патрыярхаў, Хрыста, Марыі, і інш.

Зымест апокрыфаў мае розную вартасць. Дзяля іх старадаўнасці, часам ў іх можна знайсці каліва гістарычнае праўды, але зъмешанае, з паважнымі фантастычнымі дадаткамі.

Лік апокрыфаў даволі значны; адносна Старо-

га Запавету іх ёсьць каля 15, і адносна Новага Запавету больш 20.

Усё гэта съведчыць, як сапраўды ёсьць важным устанаўленыне Царквою канону святых кнігай, каб чытачы мелі пэўнасць, што чытаюць слова Божае, а ня людзкую выдумку.

Арыгінальная мова і пераклады сув. Пісаныня.

Першапачаткаў книгі сув. Пісаныня былі напісаны ў трох мовах: гэбрайскай, арамайскай і грэцкай. Пагрэцку напісаны ўвесе Новы Запавет з выняткам Эвангельля ап. Матэя, а са Старога Запавету книгі Прамудрасці і II Макабэя.

Паарамайску напісаны часцьць книгі прар. Данила (2, 4-17), Ездры (4, 8-6, 18; 7, 12-27), Еремі (10, 11) і з Новага Запавету Эвангельле ап. Матэя. Рэшта книг Ст. Запавету напісаны пагэбрайску.

Гэбрайская і арамайская мовы належаць да сям'і сэміцкіх моваў. З іх гэбрайская мова лічыцца як далейшае разывіцьцё старое хананэйскае мовы, якою карысталіся жыды ў зямлі Ханаан перад прыходам туды гэбрайскага племені (каля 2093 г. да Хр., калі Абрагам перасяліўся з Ур у Ханаан).

Арамайская моваю карысталіся жыхары Сырыйскае пустыні. Найстарэйшыя памяткі арамайскае мовы паходзяць з VIII в. пер. Хр., але за часоў Хрыста яна была адзінаю моваю жыдоў ды іхных суседзяў. Гэтаю моваю гаварыў і навучаў Хрыстос.

Грэцкая мова, якою былі напісаны книгі Новага Запавету, ёсьць тою асаблівую мовай, якая ўжывалася ў старадаўным культурным съвеце, пасля съмерці Аляксандра Македонскага († 323 пер. Хр.) аж да якіх 500 г. нашае эры. Гэтаю мова называецца «кёйнэ» і паводле свайго сінтаксісу, а нават слоўніцства шмат розніцца ад ведамае клясычнае мовы грэцкіх паэтаў, пісьменьнікаў і філізофаў.

Не малое значэнне маюць так-жа і матэрыялы, на якіх былі напісаны старыя книгі.

Мы сёньня прывыклі да того, што книгі маюць усталеную кніжную форму, але ў старадаўнасці справа мелася зусім іначай. Божая прыказаныні выпісаны Божым пальцам на каменных табліцах. Некаторыя книгі Старога Запавету пісаліся на гліняных, або нават на валаўянных табліцах (Іоу 19, 24), выразаліся так-жа некаторыя тэксты на дрэве. З даўных часоў да пісаныня ўжываўся матэрыял са сцыбла расыліны званае папірусам (ад куль і слова папера) і мелі форму скруткаў. Ад II стаг. пер. Хр. ўведзена ў карыстаныне пэргамін выраблены са скрутаў маладых жывёлаў. Рымскі гісторык Пліній кажа, што першы зачай ужываваць пэргамін кароль Пэргаму Еўмені II.

Маючы на ўвесьце рознажакі матэрыял, на якім першапачаткаў былі напісаны книгі сув. Пісаныня

(папірус вельмі нятратрываў), з так-же прастор часу, які нас дзеліць ад іх паустаньня і розныя абставіны ў якіх яны знаходзіліся, ня будзе дзіўным, што аўтографы сув. книгай да нас не дайшлі. Прауда, ня выключана, што яны дзесь могуць быць аднак гэткая магчымасць мала пракладападобная.

Што да перакладаў сув. Пісаныня, дык першы раз пяцікніжка Майсея было пераложана на грэцкую мову ў Александрыі за часоў Птоломея Фідэльфа (285-247 пер. Хр.) дзеля таго, каб задаволіць духовыя патрэбы жыдоў, якія карысталіся грэцкаю мовай. У гадох 171-117 ператлучана рэшту Старога Запавету і так паўстала грэцкая Біблія 70 (сэптуагінта). Традыцыя кажа, што Птоломей, ідуучы за радаю бібліятэкара свае бібліятэкі выслаў у Ерузалім паслоў да архісвятара Элеазара, каб ён прыслаў у Александрыю книгі Закону і людзей, што знаюць грэцкую і гэбрайскую мовы дзеля таго, каб магчы зрабіць пераклад. Элеазар выбраў 72 чалавек і паслаў у Александрыю. Вучоныя пасяліліся на абтоку Форо і на працягу 72 дзён зрабілі жаданы пераклад.

Грэцкі пераклад 70 хутка распаўсюдзіўся між жыдамі і быў уважаны нароўні з арыгіналам. Хрыстос і апосталы, калі паклікаліся на стary Запавет, дык найчасцей ужывалі тэксты ў той форме, якою пераказвае іх сэптуагінта.

У другім стагодзьдзі па Хрысьце зроблена троіншыя пераклады Бібліі на грэцкую мову: Аквілай (к. 140), Тэодоціонам (к. 180) і Сіммахам (к. 200).

Для вучоных біблістаў немалую вартасць мае пераклад Бібліі на арамайскую мову т. зв. Таргум, сырыйскі пераклад (Пешіта), а нават армянскі і этыёпскі.

Беларусы на зары свае гісторыі пазнаёміліся са святым Пісанынем перш часткава (з Новым Запаветам) на старославянскай мове ў перакладзе святых братоў Кірыла і Мяфода, а потым з ўсім сув. Пісанынем ў той-жа мове зробленым вучнямі ўспомненых братоў.

Варта ўвагі так-же пераклад на царкоўнаславянскую мову з гэбрайскай мовы зроблены беларускімі жыдамі ў XV ст., якім карысталіся яны ў сваім багаслужэньні, а потым карысталіся жыдоўствуючымі сектантамі.

У гадох 1517-1525 беларускі вучоны др. Фр. Скарны ператлумачыў і надрукаваў 22 книгі Бібліі ў перакладзе збліжаным да жывое тагачаснае беларускай мовы. Далей працу Скарны прадаў жа Васіль Цяпінскі, але нажаль далейшыя гістарычныя падзеі спынілі працу ў гэтым кірунку.

Адразу пасля першага сусветнае вайны кс. др. Ільдэфонс Бобіч выдае ў Вільні (1921-1922) «Нядзеляшнія Эвангельлі і навукі». У 1938 г. выходзіць ў той-жа Вільні кніжка кс. Адама Станкевіча «Лекцыі і Эванэлі на нядзелі і свя

ты». У наступным годзе кс. Вінцэнт Гадлеўскі выдае «Чатыры Эванэльлі і Апостальская Дзея». Трэба так-жа ўспомніць выданы ў Гэльсінках у 1931 г. Брытыйскім Біблійным Аб'еднаннем «Новы Запавет і Псалмы» ў беларускім перакладзе зробленым Антонам Луцкевічам.

Аб карысным чытаніні съв. Пісаныня.

Адносна чытаныя съв. Пісаныня варта памятаць, што съв. Пісаныне напісана людзьмі свайго часу і ў першую чаргу для сучаснікаў, дзеля гэтага для яго належнага разуменія неабходна ведаць: гісторыю, археалёгію, філялогію, гісторыю культуры і духовы стан таго асяродзьдзя ў якім былі напісаны книгі. Дзеля гэтага каталіцкія выданыні падаюць кароткія зацемкі, з успомненых навукаў і думкі айцоў Царквы, якія аблігаюць разуменіе цяжэйшых мейсц.

Ад вякоў ведама, што сапсуцьцё чагосці найлепшага ёсьць чымсь найгоршым, падобна маецца

реч і з съв. Пісанынем; у ім нават найменшая зъмена і памылка можа мець вельмі далёкасажная вынікі. Дзеля гэтага бяручы ў рукі кнігу съв. Пісаныня, трэба перш пераканацца, ці яно ня мае наўмысных зъменаў і памылак — зарукаю гэтага ёсьць дазвол на друк ад духоўнае ўлады (imprimatur).

Съв. Пісаныне ёсьць крыніцаю хрысьціянскае веры і навукі і адначасна выявам набожнасці — гэта кніга жыцця. У ёй знаходзяцца найпрыгажэйшыя малітвы — Псалмы, пабожныя павучэнні і прыклады. Там паказаны шлях жыцця з лісімі небяспекамі, якія на ім сустракаюцца і помачу супраць небяспек. У гэтым духу і трэба чытаць съв. Пісаныне, каб мець сапраўдную карысць з чытаныя. Яно напісана не для заспакаенія пустое цікаласці, але для збаўленія душы, для асягненія святасці, дык і чытаць яго трэба ў святой пакоры і прастаце.

а. Ч. Сіповіч.

(Далей будзе).

Съв. Тамаш Мор

(Працяг 2).

На каралеўскай службе.

Вернемся да жыцця Мора. Да славы, якую яму прынесла Утопія, даходзіць слава палітыка і дыпламата. Кароль ужывае яго ўсё часцей і часцей у сваіх справах і ў канцы 1518 г. Мор пераходзіць зусім на каралеўскую службу. Сябры Мора вельмі шкадавалі, што ён пакінуў навуку дзеля палітыкі, аднак Мор гэта зрабіў съведама, уважаючы, што ў часе буры ня можа пакінуць карабля нават той, хто ня ўмее ім кіраваць, і якраз тады ён павінен навучыцца пакіраваць спраўа так, каб вынік быў, калі ня вельмі добры, то прынамся, каб ня быў вельмі кепскі. Як ўбачым з далейшае гісторыі, Мору не ўдалося ўратаваць ангельскага карабля, але ён аддаў лусе свае сілы і жыццё, каб абараніць яго ад найгоршага.

У часе, калі Тамаш Мор уступіў на каралеўскую службу, канцлерам Англіі быў ёрскі архібіскуп, кардынал Волсэй. Гэнрык VIII, як і іншыя дэспаты, сам быў слабога харектару і лёгка паддаваўся пад уплывы іншых людзей, але таксама лёгка і пазбываўся сваіх фаворытаў, калі гэтыя яму надакучалі. У цікавячым нас часе такім упывовым чалавекам быў кардынал Волсэй. Ён быў таленавітym палітыкам, але вельмі самалюбным і карысталюбным. Заводзіў бесканечныя інтрыгі і ўцягваў Англію ў бесканечныя войны, якія давадзілі краіну да матэрыяльнае руіны. Трэба аднак аддадць яму паshanu за справядлівасць і парадак, які ён утримоўваў унутры краіны. На судзе для яго не было бедных і багатых; нават каб памагчы

бедным і несправядлівікам пакрыўдженым праз багатых, ён устанавіў спэцыяльны трывнал, на чале якога паставіў Мора.

Каралеўская служба прыносіць Мору большы матэрыяльны дастатак, так што ён хутка змог з сваёю шматлікаю сям'ёю перанесьціся з Сіты ў выгадны дом у Чэльсі. Карты, філіты і пад. у гэтым доме былі забаронены, затое Мор заахвочваў усіх сваіх сямейнікаў да навукі, музыкі і садоўніцтва. Усіх аваязвала супольная вячэрняя малітва, царква ў нядзелі і святы, акрамя таго ў вялікія святы ўсе павінны былі ўставаць а поўначы на малітву. Сам Мор пераважна ўставаў а 2-й г. уночы і да 7 праводзіў час у малітве і размышлянні. А 7 ён штой у царкву на багаслужэньне і нават ня прымаў каралеўскіх пасланцоў, пакуль ня скончылася багаслужэньне. Паколькі пазвалілі аваязвакі, Мор кожную пятніцу стараўся праводзіць у адзінстве, малітве і размышляннях.

Паміж сваіх шматлікіх аваязвак, Мор не забываўся і аб належным узгадаваньні свае шматлікае сям'і. Ён быў прыкладным бацькам і даў сваім дзецям адпаведную асьвету. З гэтага гледзішча ён быў далёка ўперадзе свайго веку і сваім дочкам даў такую-ж асьвету, як і сынам.

Так выглядала сямейнае жыццё Мора ў найбольш шчаслівія гады. Аднак і тады ён не забываўся перасыцерагчы сваю сям'ю перад магчымі небяспекамі. «Лёгка — казаў ён — быць добрым у часе, калі цноты ўсюды ўзнагароджваюцца, а праступствы караюцца, але калі вы бы-

дзеце жыць у часе, у якім ніхто вам ня дасць доброа рады, калі будзеце бачыць цноту пакаранай, а грэх узнагароджаны і калі вы тады, не зважаючы на небясьцпеку жыцця, будзеце трymацца моцна Бога, дык як-бы вы тады былі толькі напалову добрымі, Бог вас узнагародзіць так, як-бы вы былі зусім добрымі».

Гэтая цяжкія хвіліны, так ясна прадсказаныя Морам, збліжаліся памаленьку. У 1521 г., калі Мор быў назначаны на становішча падскарбніка, Англія ўстрасянулася ад першага вялікага каралеўскага злачынства. Вясною таго году быў выкліканы ў Лёндан найбольшы англійскі магнат князь з Букінгаму і па загаду караля арыштаваны ды патаёмна забіты. Для народу, які ледзь не збунтаваўся з гэтае прычыны, кароль казаў падаць як прычыну забойства выдуманы факт, быццам Букінгамскі князь быў у змове супраць караля і хацеў захапіць карону ў свае руکі.

Другая рэч, якая пачала непакоіць Англію ў тым часе, было распаўсюджаныне лютэранства. Тагачасная Англія была каталіцкаю краінаю і пратэстантызм быў забаронены. Сам кароль у 1521 г. напісаў кнігу супраць гэрэзія Лютера. За гэта ён атрымаў ад папы тытул абаронцы веры. Але каралю ня выпадала дыспутаваць з пратэстантамі і вось ягонае мейсца займае Мор, які пад псэудонімам Вільям Рос, пачынае пісаць анты-пратэстанцкія кнігі. Тут варта зацеміць, што 14 гадоў пасля гэтых самы Гэнрык VIII, затрымуючы тытул абаронцы веры, загадаў сваім службам абвінаваціца Мора ў тым, што быццам той намовіў яго, караля, напісаць кнігу супраць Лютера ў абароне папы і гэтым самым абяславіў яго ўва ўсім хрысьціянскім съвеце.

Тымчасам Мор хутка пасоўваўся ў сваёй палітычнай кар'еры. Будучы ад 1521 г. падскарбнікам каралеўства; ён часта пасылаецца ў розныя пасольствы. Тут даходзіць да першых сутычак Мора з Волсэем, бо ваенная палітыка Волсэя, якая руйнавала краіні, не магла знайсці прыхільніці ў Мора, які цаніў мір над усё іншое. Адзіную вайну, якую ён дапускаў, была вайна ў абароне веры. У парлямэнце, які склікаў Волсэй у 1523 г. для атрыманья грошаў на пакрыццё ваенных расходаў, Мор выбіраецца спікерам і Волсэй грошаў не атрымаў.

У 1524 г. Мор назначаецца канцлерам Лянкастэрскага княства і ўпраўляючым Камбрыйскага універсytetu, акрамя таго астаетца адным з трох сяброў каралеўскага рады, якія павінны былі заўсёды знаходзіцца пры каралю.

У гэтым часе Англія ў саюзе з Гішпаніяй ваявалі супраць Францыі. У 1525 г. гэты саюз раптоўна скончыўся, бо Гішпанія не хацела падзяліцца з Англіяй пладамі перамогі. Волсэй адразу мяняе фронт і шукае саюзу з Францыяй супраць Гішпаніі. Але Гэнрык VIII быў жанаты з цёткаю

імпэратара, дык з палітычных меркаваньняў, развод быў бы пажаданы.

Ці думку аб разводзе падказаў Волсэй, ці кароль дадумаўся да гэтага сам, німа ведама. Жонка Гэнрыка VIII Кацярына Арагонская была ўдавою па ягоным браце Артуру і на сужэнства яны атрымалі спэцыяльны дазвол ад папы. Гэтае сужэнства было нешчаслівае ад самага пачатку. Дзеци радзіліся або мёртвымі, або хутка паміралі, тымчасам Гэнрык VIII жадаў месьц наследніка. У 1525 г. Гэнрык ужо абмяркоўваў плян, каб усынаваць свайго няшлюбнага сына і зрабіць яго наследнікам трону, але ў гэтым-жа часе ён зачахаўся ў Ганьне Болейн. Гэты факт і варожасць да Гішпаніі папхнулі яго беспаваротна на дарогу разводу.

Як і трэба было прадбачыць, Мор ад самага пачатку быў супраць разводу. Але кароль, раз пастанавіўшы, дабіцца разводу, пачаў злейнічаць хутка. Ён вызначыў трах людзей, панятых у кананічным праве, каб яны разгледзелі ўсе магчымасці ягонага разводу з праўнага гледзішча. Адначасна гэтаю-ж справаю меўся заняцца духоўны суд пад кіраўніцтвам архібіскупа з Кантэрбэры і Ерку. Таксама быў высланы ліст у Рым. Пад лістом былі подпісы розных важных асобыў, у тым ліку кардынала Волсэя, але подпісу Мора ня было.

Тымчасам палітыка Волсэя цярпела няудачу за няудачаю і гэта выклікала незадаваленіе ў народзе. Пад націскам гэтага незадавалення, кароль звальніе Волсэя са становішча канцлера і на яго мейсца назначае Тамаша Мора. Адначасна кароль робіць старанні а卜 скліканні парлямэнту, на які ўскладаецца заданье залегалізаццаў найбольшую трагедью Англіі. Гэта быў 1529 г.

Мор канцлерам.

Тут можна было-б спытацца: чаму Мор прыняў гэтае высокое становішча, калі ён-бяз сумніву прадбачыў вынікі, да якіх вядуць круцельствы Гэнрыка і з якімі ён ня мог пагадзіцца?

Гэнрыку вельмі залежала на тым, каб утрымашь на сваёй службе і здабыць для свае справы такога здольнага палітыка, якім быў Мор. І вось ён назначае Мора на канцлера і адначасна абяцае яму ня ўжываць яго ў справах звязаных з разводам, каб ня гвалтіць ягонага сумлення.

Магчыма, што Мор меў асаблівія прычыны, каб прыняць становішча канцлера, бачучы куды павяртаюцца справы, хацеў ратаваць прынамсі тое, што яшчэ было магчыма.

Гэнрык ня стрымаў слова, данага Мору, хутка пасыля абняцца канцлерскага становішча, пачаў націскати ў справе разводу. Тады Мор упаў на калені і сказаў, што ён з радасцю даў-бы адрезаць сабе руку, або ногу, калі-б мог з чыстым сумленнем памагчы ў гэтай справе каралю. Ба-

чучы такую непахісную паставу, кароль здаўся і паўторна абяцаў ня турбаваць Мора ў справе разводу, кажучы, што ў гэтай справе будзе карыстца людзымі, якім сумленьне на гэта пазвяляе.

Тымчасам быў скліканы парламэнт. З-XI-1529 канцлер Мор адчыніў парламэнт і ў сваёй прамове сказаў, што галоўным заданнем парламэнту ёсьць палагодзіць некаторыя ненармальнасці, пануючыя ў дзяржаве.

Гэнрык умёў дабраць адпаведных кандыдатаў у парламэнт. Усе яны былі людзьмі бяз ніякіх прынцыпаў, прагнены хуткае нажывы і лісльвія слугі карала.

Першаю справаю, якую палагодзіў гэны няшчасны парламэнт, было ануляванье даўгоў, што іх нарабіў кароль за 21 год свайго панавання. Пасля пачалася атака на духавенства. Нешчасливая палітыка Волсэя і пропаганда пратэстантызму выклікалі ўжо ў гэтым часе досьць моцнае незадаваленіе супраць Каталіцкае Царквы і сьвятароў. Сам Гэнрык, хоць намінальна яшчэ астаўаўся каталіком, падпадаў усё больш пад пратэстанцкія ўплывы ў выніку чытаныя пратэстанцкіх кнігаў.

Калі парламэнт прадставіў каралю свае жалі супраць духавенства, кароль зажадаў ад духавенства сатысфакцыі. Царква хацела залагодзіць гнеў карала пэўнай сумай грошаў, але гэтага каралю было мала. Ён жадаў прызнаннія сябе адзінім пратэкторам і найвышэйшим галавою Царквы ў Англіі.

Аднак духавенства было яшчэ дастаткова моцным, каб супрацьставіцца жаданням карала. 1531 г. 11 лютага Сынод у Кантэрбэры прымае

С П Р Э Ч К А З А С Л О В А

Напрацаваўшыся за цэлы дзень, сеў я вечарам пісаць алавяданьне ў часапіс, аж улятае да мяне ў хату мой недалёкі сусед і як наваліца на мяне:

— Ты зноў за сваю пісаніну ўзяўся, толькі траціш час і паперу і яшчэ сабе ў галаву набіраеш, што ты нешта значыш, а ты пустамеля, во хто ты!

— Чакай — кажу — чаго так расхадзіўся? Што-ж па твойму газэты і часапісы гэта нічога ня вартыя рэчы, ці што?

— Ах, што з іхняе вартасці! — кажа — калі цяпер патрэбна сіла, моцны кулак, во што. Ты мусіць за сваю пісанінаю і ня ведаеш, што цяпер, хто хоча нешта значыць, дык фабрыкуе гарматы, самалёты, атамныя бомбы...

— Чакай, чакай — перабіў я яго — адкуль-жы ты аб гэтым ведаеш?

— Як адкуль? — перапытаў ён — дык-жы аб гэтым ў г... ну ды... усе гавораць аб гэтым.

— Добра, але адкуль яны ведалі-б, каб не газэты? — налягаў я.

рэзалюцыю ў якой называе карала «сваім асаблівым пратэкторам, адзіным і найвышэйшым гаспадаром і, паколькі на гэта дазваляе хрысціянскае права, так-жэ найвышэйшым галавою». У гэтай рэзалюцыі засыярога «паколькі дазваляе...» практычна адымала ўсякае значэнне таго «галоўства» карала, аднак гэта ўжо была палова капітуляцыі.

Тымчасам справа каралеўскага разводу была ўнесена на разгляд у парламэнт. Адначасна кароль разаслаў запытаныні ў гэтай справе да ўсіх університетаў. Усюды духавенства было ў апазиціі. Бачучы, што ня зможа зламаць супраціву духавенства, кароль робіць сваё векапомннае «адкрыццё», што сьвятары ў ягоным каралеўстве зьяўляюцца толькі напалову яго падданымі, а ў супрауднасці яны папскія падданыя, бо пры съвячанні складаюць прысягу на вернасць папе, што быццам супярэчыць той прысязе, якую яны складаюць на вернасць каралю.

Пасля гэтага кароль выступае з новымі запатрабаваныні супраць духавенства. У выніку гэтага 15-V-1532 сынод у Кантэрбэры падпісвае дакумент, ведамы пад назовам «Падпрарадкованыне духавенства». Гэта быў акт поўнага разрыва з Рымам і прызнанніе неабмежаванасці Улады караля над Царквой у Англіі.

На другі дзень Мор зракаецца канцлерскага становіща і аддае каралю вялікую пячаць каралеўства. Ён бачыў, што цяпер ужо ня можа больш нічога зрабіць у абароне Царквы, як дзяржаўны дзеяч. Яму асталося толькі адно: пакуль хапала сілаў, бараніць Царкву пяром.

А. Надсон.

(Далей будзе).

С П Р Э Ч К А З А С Л О В А

— Ведалі-б, ня бойся — гаварыў ужо прыкусваючы язык.

— Вось ты ня круці, а прызнайся, што нешта іншае хочаш сказаць, а пісаніна і часапіс гэта для цябе толькі прычэпка.

— Як прычэпка — зноў закрычаў ён — усё пішаши, што мы нічога ня робім, што мы, ну нібыта мы горшыя ад іншых.

— Паволі, паволі — кажу яму спакойна — а скажы ты мне, хто гэта тыя «мы», якіх думаеш бараніць?

— Як-та хто? Хіба-ж ты сам ня ведаеш?

— Каб ведаў, дык-бы ня пытаўся.

— Хітры вельмі, але я табе кажу, што ты сваю пісанінаю з нас съвятых ня зробіш. Падумаеш толькі: у кіна пашоў — яму не падабаецца, чарку выпіў — яму не падабаецца, на баль пашоў — яму не падабаецца, грошаў на часапіс ня даў — яму не падабаецца, у морду каму даў — яму не падабаецца, прагуляў пару сваіх уласных граша-

коў — яму не падабаецца — ды хай табе сто з палавіна разоў не падабаецца, а я што хачу, тое і раблю...

— Цішэй, цішэй крыху. Калі табе так зусім не залежыць на тым, што я думаю, ці пішу, дык чаго крычыш?

— А як-жя ня крычаць? Ты хочаш, каб мы тут у вольным съвеце былі як нявольнікі. Я хачу жыць і карыстаць з жыцця і ня люблю, калі мне ногу падстаяўляюць, калі я гуляць зьбіраюся, дык не жадаю, каб мне вушы аб'ядалі розныя заклікі аб ававязках, аб сумленыні, аб ідэалах.

— Ну гэта твоя справа, але скажы, ці ты так-жа туляў-бы над дамавінаю сваіх бацькоў?

— Ну ты тут з бацькамі ня вылазь, бо папершае ім ад гэтага лягчэй ня будзе, калі я твае пісаніны пачну слухаць, а падругое, гэта ўжо мая сямейная справа.

— На гэта табе трэба перш-на-перш заўважыць, што мы ўсе на эміграцыі творым да пэўнае ступені адну сям'ю, дзеля гэтага і можам і мусім сабе часам па-брацку звязаць увагу, калі нешта дзеецца дрэнна, а другое, не забывайся аб тым, што бацькоў, дзе-б яны ня былі, нічога так не даймае, як доля іхняга дзіцяці.

— А што я? Чым я іх абясліваў? Калі я ця пер нічога не раблю, дык гэта ня значыць, што калі будзе час і патрэба дык я ня стану ў рады абаронцаў сваіх бацькоў і свае бацькаўшчыны. Ня бойся я тады не астануся ззаду і без твае пісаніны.

— Добра, што яшчэ хоць гэтага ававязку не забываўся, але пазволь мне звязаць табе ўвагу, што рады абаронцаў, гэта ня толькі тыя, што трymаюць аружжа ў руках, але кожны той, хто працуе для агульнага добра. Фронт змаганьня гэта ня толькі там, дзе страляюць, але ўсёды там,

дзе вырашаецца доля народу. І ўсе яны аднолькава важныя і толькі тады можна здабыць перамогу, калі яны ўсе будуть добра ўмацаваны і да таго яшчэ будзе моцнае і здаровае заплечча:

— Ну добра, добра, хай будзе так як Сора казала, але куды-ж ты пашлеш сваю пісаніну? На які фронт паставіш яе?

— На ўсе фронты.

— Што-ж яна там будзе рабіць? — пытае злосна ўсміхаючыся.

— Будзе рабіць больш, чым табе здаецца, бо знянераныя людзі нідзе і ніколі ня могуць асягнучы ніякае перамогі, тымболыш не асягнучы вызваленія, бо сапраўдане вызваленне пачынаецца ня звонку, але з души, а там яно родзіцца пад упливам магутнага шчырага слова.

— Магутнага, шчырага слова — паўтары паўголосам — можа гэта і праўда, але ці ты думаш, што гэтаке слова ты зможаш сказаць?

— Калі я сам гэтакага слова ня маю, дык бяз сумніву ведаю, што яго мае Усемагутны Бог, і Ён сказаў ужо людзям сваё слова; а я магу паўтараць тое жыватворчае Божае слова, магу сеяць яго ўсюды, і гэта я раблю. Гэтым самым я заняў ужо сяло постань на фронце і паводле маіх сілаў і помачы з неба не саступлю з яго, і якраз з гэтага фронту магу і мушу спытацца ў цябе: як маецца справа на твайм фронце? Хто там стаіць на постані?

— На майм... паўтары ў ціха, ня гледзячы мне ў очы і вышай за дзіверы.

Так спрэчка юаша асталася няскончанаю, але таму, што ён сам прышоў да мяне, сам зачай је і сумняюся, ці больш калі завітае да мяне, дык давядзецца выслаць яму Слова поштай, а памоцніцаю мне ў гэтай справе згаджаецца быць звычайная папера.

А. Жменя.

НА РЭЛІГІЙНАЙ НІВЕ

МАНІФЭСТАЦЫЯ КАТАЛІЦКАЕ ЕДНАСЬЦІ

З нагоды 13-ых угодкаў каранаці Свяцейшага Айца Пія XII была наладжана ў Парыжу дnia 19-III вялікая маніфэстация ў салі Мутюалітэ пад старшынствам Парыскага Архіб. Я. Э. Фэльтэна і ў прысутнасці Апостальскага Нунцыя Я. Э. Ронкальлі з удзелам рэктараў усіх чужынецкіх каталіцкіх Mісіяў у Парыжу са сваімі дэлегацыямі і сцягамі, між якімі трывожка красаваўся і беларускі бел-чырвона-белы сцяг. Галоўнаю тэмой маніфэстациі было выказаць і паказаць, што можа зрабіць Каталіцкая Царква для ўстанаўлення міру ў съвеце. Па берагі перапоўненай вялікай салі і гучных воплескі ўсіх прысутных, якія суправаджалі прамоўцу, сведчылі самі за сябе, што намечаная мэта была асягнена.

ПАМЕР Я. Э. БОССАР.

Паслья доўгага і цяжкага хваробы Яго Эксацэнтры Рогэр Боскар, тытулярны архіб. Моціссоса і памоцнік Парыскага архібіскупа ўпакоіўся ў Богу дnia 29 лютага г. т. Пакойны, як зьеврхнік усіх чужынецкіх каталіцкіх Mісіяў ў Парыжу, быў шырока ведамы між усімі чужынцамі і карыстаўся агульнаю сымпатыяю. Багаслужэнне за ўпакой яго души ў перапоўненай царкве Нотр Дам было ня толькі шчыраю малітвой, але так-жа вымушченым выявам того, што можа зрабіць у справе збліжэння Цэркви, шчырая любоў да бліжніх і бескарысная дабрадзейнасць. На багаслужэнні побач шматлікіх вызначных французскіх каталіцкіх епархай былі шматлікія іншанацыянальныя прадстаўнікі і, што асабліва звязала на сябе ўвагу, не-

калькі праваслаўных япіскапаў і пратэстанцкіх пастараў.

Да беларусаў пакойны адносіўся вельмі прыхільна. Дзякуючы яму было магчым стварыць у Парыжу Беларускую Каталіцкую Місію.

ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ МАРАЛЬНАСЦІІ.

З Ватыкану паведамляюць, што нядайна заложана міжнародную арганізацыю, якая мае на мэце змагацца супраць немаральнасці ў грамадzkім жыцці і ў першую чаргу супраць немаральнасці прэсы. Ужо ёсьць адзінства гэтае арганізацыі ў большых краінах вольнага сьвету. Афіцыяльна новая арганізацыя называецца: Міжнароднае Аб'яднаныне для Аховы Публічнае Маральнасці.

МІЖНАРОДНЫ САКРАТАРЫЯТ КАТАЛІЦКАЕ ПРЭСЫ.

Згодна з пастановамі Паршага Кангрэсу Каталіцкае Прэсы, які адбыўся летась у Рыме сёлета 1-III адчынена ў Парыжу бюро Міжнароднага Сакратарыяту Каталіцкае Прэсы.

ЯШЧЭ АДЗІН БІСКУП НЭГР.

Кангрэгация для Пропаганды Веры нядайна ўтварыла ў Бэльгійскім Конго новы апостальскі вікарый з аседкам у Ніундо і даручыла яго нованаізначанаму біскупу Я. Э. Люізу Бігрумвані. Гэта ўжо трэці з чаргі біскуп нэгр. Лік вернікаў нэграў за апошнія два гады паважна ўзрос. У самым толькі апостальскім вікарыйце Урунді (з якога нядайна выдзелена вікарый Ніундо) лік вернікаў дасягнуў 1.063.591 чалавек, не рахуючы катэхумэнаў.

У КРАІНАХ «НАРОДНАЕ ДЭМОКРАЦЫІ».

Мадзярская камуністычная прэса нядайна выступіла з вострымі нападамі супраць Я. Э. Ковача-біск. Сомбатэлі і Я. Э. Пэтэрі біск. Вачскага за

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

БЕЛАРУСКАЯ ПРЕСА НА ЭМІГРАЦЫІ.

У мінулым годзе на эміграцыі вышла ўсяго 22 назовы беларускіх газетаў і часапісаў з вельмі няроўнаю пэрыядычнасцю. Паводле краінаў яны разьміяркоўваліся такім парадкам: З. Ш. А. — 8 (36,4%), Англія — 4 (18,5%), Францыя — 3 (13,6%), Нямеччына — 2 (9%), Канада — 2 (9%) і па адным у: Бэльгіі, Італіі і Аўстраліі. Непэрыядычная прэса за мінулы год выказалася ўсяго 5-ю брашурамі.

БЫЦЬКАЎШЧЫНА.

Вылюдненые Беларусі ўзмацняеца.

На паседжанні Вярхоўнага Савету СССР у Москве дні 7-III адзін з сакратароў ЦК ВКП(б) Б

тое, што яны ня дзейнічаюць згодна з прысягаю, якую злажылі летась і знаходзяцца ў радох пасыўнага апору. На ўспомненых епархах наложаны дамовы арышт.

Падобна ў Чэхаславаччыне за «інзагтыўныя адносіны да ўлады» выселена з Чэскіх Будэўіц Я. Э. Яээпа Глуша — доля выселенага няведамая.

З Кітаю даходзяць штораз сумнейшыя весткі аб адносінах камуністай да Каталіцкае Царквы. Агульны лік пацярпеўшых біскупаў і пралатаў сёлета ў лютым сягаў 46 чалавек, у тым ліку: арыштавана 23, трymаюць у дамовы арышце 8 і выселена з Кітаю 15. Лік пацярпеўшых святараў сягае некалькі тысяч.

У Югаславіі так-жа ня спыняеца паход супраць рэлігіі. Сёлета на пачатку году ўсіх тых школах, дзе было да гэтага часу, на выразнае дамаганыне бацькоў, дапушчана выкладаныне рэлігіі (Словенія, Харвація), гэтае выкладаныне забаронена і на яго мейсца афіцыяльна ўведзена навучаныне «маральнасці». Ад гэтага часу забаронена навучаныне рэлігіі па-за съвятынямі.

НОВАЯ «АЎТАКЕФАЛЬНАЯ ЦАРКВА».

У часе калі Чэхаславацкі камуністычны ўрад усімі способамі прасыледуе Каталіцкую Царкву, звяртае на сябе ўвагу ўрачыстае абвешчаныне «АЎтакефаліі Чэхаславацкае Праваслаўнае Царквы», якую атрымала гэтае Царква з рук Маскоўскага Патрыярха 23-XI-51, а самая ўрачыстасць абвешчаныня адбылася ў Празе дні 8-XII-51 у прысутнасці прадстаўнікоў чэхаславацкага ўраду і госьцяў ад падсавецкіх «Праваслаўных Цэрквав». Зьевхнікам новае «Царквы» з'яўляеца мітр. Елевферый (Воронцов) расеец хіратанізаваны ў 1942 г. на яп. Ростовскага і прысланы ў Прагу ў 1946 г. Праваслаўных чэхаў і славакаў ў 1946 было ўсяго каля 50.000 але ў 1950 сілою прылучана да іх гр.-кат. насельніцтва і ўтворана трох новыя епархіі з новымі епархамі.

Абрасімаў хваліўся, што між іншымі «асягненнямі» цяпер у БССР ёсьць 11.615 школаў з агульным лікам 1.426.000 вучняў. Потыя гэтыя даныя паўторана на сэсіі такога-ж Савету ў Менску. Калі супаставіць паданы лік вучняў у БССР з лікамі з папярэдніх гадоў, дык убачым жахлівую прауду: у 1948 г. было 1.500.000 вучняў, у 1949 — 1.489.800, у 1951 — 1.466.000, а сёлета толькі — 1.426.000. У нармальных умовах гэты лік мусіў быць што год узрасташа і асягнуць у гэтым годзе, згодна з прыродным ростам беларусаў, вышыню 1.650.000. Значыць за пяць апошніх гадоў дзесяць звычайна 224.000 беларускіх дзяцей. Калі дадамо да гэтага лік іхных бацькоў і сямейнікаў — убачым жудасную сапраўднасць.

«Мірная канфэрэнцыя».

У верасыні мінулага году паасобныя рэспублікі Сав. Саюзу арганізavalі камуністычныя агітацыйныя мітынгі, голасна рэкламаваныя, як «канфэрэнцыі прыхільнікаў міру». Варты ўвагі, што ўва ўсіх гэтых «канфэрэнцыях» актыўна ўдзельнічалі прадстаўнікі савецкае «Праваслаўнае Царквы». На падобнай канфэрэнцыі ў Менску дня 5-ІХ выступаў арх. Піцірым (Сьвірыдаў) Менскі і Беларускі.

АНГЛІЯ.

Беларускія песьні ў радыё.

Лёнданскаё радыё «Гоум сэрвіс» дня 14-га лютага перадало дэльве беларускія песьні: «Лявоніху» і «Каляду» ў выкананьні Дануты Леско. Гэта першы асьцярожны крок брытыйскіх радыёперацаў адносна беларускіх песьняў.

25-га Сакавіка ў Лёндане.

34-ыя ўгодкі абвешчаныя незалежнасці Беларусі сёлета азначылі ў Лёндане больш урачыста чым калі. З гэтае нагоды дня 30-III раніцаю рэктар Беларуское Каталіцкае Misiі а др. Ч. Сіповіч адправіў урачыстую Службу Божую ў капліцы дому айцоў Марыянаў. Папалудні таго-ж дня ўся беларуская калёнія з Лёндану сабралася ў вялікай салі Беларускага Дому на ўрачыстую акадэмію, якую адчыніў кароткаю прывітальнай прамоваю старшыня Лёнданскага Адзьдзелу ЗБВБ Ул. Курыла. Наступна пасылья адспіяваныя малітвы «Магутны Божа» старшыня галоўнае управы ЗБВБ Ал. Надсон прачытаў даклад на тэму дня. На акадэміі прысутнічалі так-же госьці: ангельцы, палякі, расейцы, славакі, украінцы і чэхі — іхныя прадстаўнікі прывіталі беларусаў з нацыональнымі съяткамі.

У мастацкай часці акадэміі хор ЗБВБ адспіваў некалькі беларускіх песень у перамежку з дэкламацыямі вершаў. Пасылья заканчэння адбылося сяброўскае прыняцце, на якім прыязная атмасфера і беларускія песьні пакінулі ўва ўсіх глыбокі і прыемны ўспамін.

АЎСТРАЛІЯ.

Сакавіковыя ўрачыстасці

У Сынню дня 30-III а. Анатоль Кунцэвіч адслужыў урачыстую Службу Божую за Беларусь і пры гэтым сказаў прыгожае казаныне аб сужыцці і згодзе ў грамадzkім і асабістым жыцці. Пасылья Службы Божае адбылася супольная акаадэмія. Наступна мейся адыцца супольны сход ўсіх сяброў Беларускага Аб'еднання ў Новай Паўд. Валлі і выбары новае управы, але дзеяя разнагалоснасці сяброў сход быў сарваны.

У Брысбене для анзачэння 34-ых ўгодкаў аб-

вешчаныя незалежнасці Беларусі міясцовыя беларусы сабраліся дня 29-Ш у памешканыні Згуртавання Беларускіх Вэтэранаў, выслушалі рэфэрэт: «25 Сакавік — пузяводная зорка магутнасці народу», пасля чаго адбылася сяброўская гутарка, а ўканцы былі прачытаны шматлікія прывітаныні.

Наступнага дня падобна азначылі гэтыя ўгодкі ў Кальмскон.

БЭЛЬГІЯ.

Лювэнскія ўрачыстасці.

Яшчэ нідзе да гэтага часу беларусы на эміграцыі не перажывалі такіх урачыстых і хвалюючых дэён, як перажывала сёлета 25-га сакавіка беларуская бэльгійская грамада ў Лювэне разам з беларускімі дэлегацыямі з Англіі і Францыі. Дэльвілкія ўрачыстасці запоўнілі сваю праграмаю гэты дзень ад ранняя да познага вечара: съвятаванье 34-ых ўгодкаў абвешчаныя незалежнасці Беларусі і пасвячаныя Беларускага Студэнцкага Дому.

Раніцаю таго дня а гадз. 7 айцы: Робэрт ван Кавэлярт, Леў Гарошка і Чэслаў Сіповіч адправілі ў капліцы айцоў Бэнэдыктынаў саборную Службу Божую для каталікоў, а наступна а. Аўгень Смаршчок а гадз. 8 у беларускай капліцы адправіў Службу Божую для праваслаўных. Прыгожа і ўрачыста съпяваў студэнцкі хор. Наступна ўсе накіраваліся ў сувека адрэмантаваны Беларускі Студэнцкі Дом, каб там крыху пасілковацца.

Адразу па абедзе напоўнілася салі Студэнцкага Дому пры Лювэнскім Універсытэце — гэта сабраліся беларусы азначыць слаўныя ўгодкі абвешчаныя незалежнасці свае бацькаўшчыны. Праграма ўрачыстасці была прыгожа ўложана ў форме мантажу съпеваваў, музыкі, дэкламацыяў і рэцытацияў. Гэраізм змаганыя, трагізм іупадку, сумняволі, цярпеньне зьдзекаў, баёвае тэмпо адраджэння, моц маладога запалу, натхненіне да пераможнае барацьбы, нязломная вера ў лепшую будучыню і Божае багаславентства — усё гэта выказвалі мэлёдыі песьняў і слова дэкламацыяў. І выказваліся яны з такім глыбокім пачуцьцём, што не аднаго з прысутных расчулілі да сылёз і на ўсіх пакінулі незацёрты ўспамін. Усю праграму выконвалі беларускія студэнты і вучні.

Вечарам а 5 гадз. пачалі сходзіцца беларусы і шматлікія высокія госьці ў салі Беларускага Студэнцкага Дому. Хоць салі не малая, але ніяк ня можа зьмясьціць ўсіх, што сваю прысутнасцю захацелі ўшанаваць новае вогнішча беларускага культурнага жыцця. Між пачэснымі госьцямі з'явіліся на сябе агульную ўвагу прадстаўнікі ад некаторых бэльгійскіх Міністэрстваў, Я. Э. Б. Слосканес адміністратор Магілэўскі і Менскі, шматлікія прафэсары Лювэнскага універсытэту, супэр'ё-

У першым радзе сядзяць з права на лева: Яго Эмі-нэнцыя Кардынал Аўгень Тіссэрэн, Яго Экц. Фэрнандо Чэнто Апостальскі Нунцый у Бэльгii, Яго Экц. Язэп Сюнэнс прадстаўнік Яго Эм. Малінскага Кардынала, Яго Экц. Балеслаў Слосканс Апостольскі Адміністратор Менскі і Магілёўскі.

ры розных чынаў, дэлегаты ад розных бэльгiйскiх ды іншанациональных установаў. Уканцы пад волескі ўсіх прысутных увайходзіць разам з Апостальскім Нунціем Я. Э. Фэрнардо Чэнто, прадстаўніком Малінскага кардынала Я. Э. Язэп Сунэнс і Мср. Ван Вайенбэрзам рэктарам університету Яго Эмін, кардынал Тіссэрэн дэкан кардынальскае калегi і гэнэральны сакратар сьв. Кангрэгациі для ўсx. Царквы. Ён умысна на гэтую ўрачыстасць прыехаў у Лювэн. При ўходзе Яго сустракаюць студэнты хлебам сольлю, а студэнцi хор сипява магутнае «Многая лета». Пачынаеца ўрачыстасць. Старшыня Бэльгiйск-Беларускага Камітэту Помачы Беларускiм Студэнтам праф. Дэніс звязртаецца да высокага госьця са словамi падзякi і пераказвае кароткую гісторию беларускае студэнцкае группы ў Лювэне. Наступна прамаўляюць а. др. Робэрт ван Кавэлярт, др. Б. Рагуля і В. Рамук — ад імені студэнтаў. Уканцы звязртаецца да студэнтаў і ўсіх удзельнікаў з кароткаю прамоваю Яго Эм. кардынал Тіссэрэн. У ягоных словаў шмат зычлівасці для беларусаў, ён іх ужо добра ведае і дакляруе, што далей сваю прыхiльнасць будзе выказываць больш чым словам — дзейным учынкам падтрымання. Мiж прамовамi хор пад кіраунiцтвам камп. М. Равенскага сипяваў беларускiя песнi. Пасля прамоваў Кардынал асабiста пасвяцiў Дом. Адбылася афiцыяльная частка, цяпер высокiя госьцi знаёмяцца з беларускiмi студэнтамi і вучнямi, ладзiцца сыцiлly пачастунак ў вельмi прыязнай атмасферы і саля Дому доўга не змаўкае рознамоўнаю гамонiяю.

Але вось зблiжаеца 8 гадз. і гэтым разам галя Лювэнскага унiверситету, замененая ў гэты вечар

на аграмадную сталовую, запаўняеца паберагi гасціцмi. Іх цяпер шмат больш, як у Студэнцкiм Доме. Нават больш вызначных госьцяў пералічыць цяжка, сапраўды радасная «немагчымасць». Вось толькi дробная частка госьцяў: Яго Эм. Кардынал Тіссэрэн, Яго Экц. Апостальскі Нунцый Чэнто, Яго Экц. Сюнэнс прадстаўнік Яго Эм. Малінскага Кардынала ван Руй, Яго Экц. Балеслаў Слосканс, Монс. ван Вайенбэр зам рэктар Лювэнскага Унiверситету, пралат Лiтт вiцэректар, дзяржаўны мiнiстар Ф. ван Ковэлярт Прэзыдэнт Бэльгiйскага Парламэнту, мiнiстар юстыцы і культаў Фолен, паунамоцны мiнiстар Мэнье, прадстаўнік мiнiстра замежных справаў П. ван Зээлянд, былы прэм'ер мiнiстар Эйскэнс, галоўны сакратар Мiнiтарства Замежных Справ Ж. Воссэн, шэф кабiнету Мiнiстэрства Народнага Здароўя Спрэйтэльс, дыректар Мiнiстэрства Народнага Навучання ван дэн Боррэн, шмат прафэсаю Млювэнскага Унiверситету і цэлы рад прадстаўнікоў ад розных царкоўных, дзяржаўных і дабрадзейных установаў, ды прадстаўнікоў ад іншанациональных арганізацый. Бяседа, пераплятаная прамовамi і выступамi хору беларускiх студэнтаў, зацягнулася да познага вечару.

Бэльгiйскае радыё і амаль уся бэльгiйская штодзеннная прэса, а так-жа некаторая тыднёвікі падалі справаздачы і фатаграфіi аб гэтых урачыстасцях.

Госьці разъехаліся, а студэнты асталіся ў сваім Доме каваць лепшую долю для свае бацькаўшчыны. Адзiн з іх кажа, а магчыма ўсе гэта думаюць: «Нічога-б больш не хацеў, каб Бог дапамог у знак удзячнасці бэльгiйцам, каб у вольнай Беларусi мы калісь змаглi зрабіць нешта падобнае якому іншаму народу».

Гiшпанiя.

Старшыня ЦБАА ў Мадрыдзе.

Старшыня Цэнтралi Беларускiх Акадэмiчных Арганізацый др. Б. Рагуля адвёдаў у днёх 14-18 лютага группу беларускiх студэнтаў у Мадрыдзе, пайнфармаваў яе аб жыццi іншых беларускiх студэнцiх асяродкаў і сам дакладна зарыентаўваўся аб магчымасцях студыяў для беларусаў у Мадрыдзе, злажкi рад вiзiтаў, кiраўiком установаў, якiя апякуцца замежнымi студэнтамi.

Дня 16-га лютага беларускiя студэнты ў Мадрыдзе ў прысутнасцi д-ра Б. Рагулi заснавалi Беларуское Акадэмiчнае Згуртаванне ў Гiшпанii. Старшынёю абраны Я. Сурвiла.

Гiшпанская прэса аб Беларусi.

Мадрыдзкi штодзенник «Эль Пуэблё» Нр. 3901 з дня 19-Ш, зымасцi даволi абышырны артыкул: «Беларусь, лава цярпеньня і муکi народу, забытага цывiлiзацiя», у якiм аўтар дае аб'ектыўны i зымястоўны агляд гісторыi беларускага адраджэн-

скага руху так на бацькаўшчыне, як і на эміграцыі. Уканцы выказвае надзею, што хутка настане дзень вызвалення, Беларусі.

Інстытут Беларусаведы ў Мадрыдзе.

Гішпанскі Цэнтр Узаемаабмену Эўрапейскае Культуры дня 2-III т. г. утварыў беларускую сэкцыю пад назовам Інстытут Беларусаведы ім. Льва Сапегі. Старшынёю Інстытуту назначаны прынц Тодар Ляскарыс Комнэно. Канстытуцыйны акт адкрыцца новае культурнае установы адбыўся дня 24 сакавіка ў клубе «Мэдіна» ў прысутнасці Я. Э. Закарыі дэ Вікара тыт. біск. Эрэссу кірауніка Гішпанскага Каталіцкага Акцыі і шматлікіх госьцяў. Старшыня Інстытуту прынц Ляскарыс прачытаў інаўгурацыйны даклад на тэму: «Беларусь і Эўропа». Галоўная гішпанскія газэты наступнага дня падалі кароткія зацемкі аб самым Інстытуце і яго адкрыццы.

25-га Сакавіка ў Мадрыдзе.

Сёлета 34-ая ўгодкі абвешчаныя незалежнасці Беларусі былі азначаны ў Мадрыдзе ўрачыстасцю Службою Божаю, якую адправіў у капліцы калегіі сьв. Якава калегіяльны капэлян а. Мартінэз. Вечарам таго-ж дня а гадз. 18-40 Гішпанскага Нацыянальнае Радыё перадавала беларускую аудыцыю, у праграму якое ўвайходзілі: рэлігійная песня «Магутны Божа», зварот прэз. БНР М. Абрамчыка да беларускага народу, а закончылася беларускім нацыянальным гымнам.

3. Ш. А.

У радох моладзі.

Уканцы мінулага году з пачыну Арганізацыі Беларускае Моладзі ў Кліўлендзе заснавалася Згуртаваныне Беларускае Моладзі ў З. Ш. А. Рады новапаўстале арганізацыі разрастаюцца штораз больш і сёньня яна ўжо мае свае адзьзелены ў: Нью Ёрку, Кліўленд і Дэтройт.

Беларускі канцэрт у Нью Ёрку.

Стараньнем Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання дня 23-II быў наладжаны ў Нью Ёрку канцэрт съпявачкі Надзі Градэ пры акампаніямэнце камп. М. Куліковіча. Канцэрт складаўся з дэзвёх частак, у праграму першае часткі ўвайшлі заходня-эўрапейскія музычныя творы, а другая частка складалася з беларускіх песен. Высокамастацкае выкананье ўсіе праграмы і прыемны голос сопрано съпявачкі былі належна ацэнены слухачамі.

Дзейнасць Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва.

Тымчасовая управа Інстытуту ўжо прыступіла да канкрэтнае дзейнасці. Дня 8-III др. В. Тумаш црачытаў дыскусійны рэфэрат на тэму: «Беларускія культурныя ўплывы на Польшчу», 15-III быў наладжаны юбілейны вечар Наталі Арсеньевай з рэфэратам аб яе творчасці і рэцытацияю яе вершаў. У далейшай дзейнасці намечаны рэфэраты праф. Л. Акіншэвіча і праф. М. Куліковіча.

Новы ўрад БНР.

У выніку даўжэйшых пераговораў між беларускімі незалежніцкімі партыямі і групамі на эміграцыі ўканцы сакавіка ўтворана ў Нью Ёрку новы ўрад БНР.

Арганізацыйна жыцьцё беларусаў у Кліўлендзе.

Пачынаючы ад лютага г. г. беларуская калёнія ў Кліўлендзе пачала выдаваць месячны «Бюлетэн» — зъмест яго багаты і падбадзёраючы. Адтуль даведваемся, што: Кліўлендзкі Адзьзел Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання адбыў 24-II свой гадавы сход. Пасыля Службы Божае сябры Адзьзелу сабраліся ў памешканыні арганізацыі, выслушалі справаздачу управы і Рэзвізійнае Камісіі, ды прадыскутаваўшы іх, далі ўступаючай управе абсалюторыю з падзякаю і выбралі новую управу ў такім складзе: старшыня — А. Каҳаноўскі, сакратар — М. Беламук, скарбнік — А. Яраховіч, жаночы рэфэрэнт — К. Чэрнік, кальпартэр прэзы — С. Карніловіч.

Сёлета ў Кліўлендзе ёсьць 6 беларускіх арганізацыяў, усе яны ўвайходзяць у Беларускі Злучаны Камітэт у Кліўлендзе, які заснавана на агульнім сходзе 24-II. г. г.

Сакавіковыя ўрачыстасці.

Асабліва ўрачыста азначылі 34-ая ўгодкі абвешчаныя незалежнасці свае бацькаўшчыны беларусы з Нью Ёрку і ваколіц. Вялікая саля Бэтховэна ў Нью Ёрку была перапоўнена новаю і старою эміграцыяю. Да прысутных прамаўляў прэз. М. Абрамчык. Мастацкую частку выканана пад кірауніцтвам камп. М. Куліковіча.

У Кліўлендзе з гэтае-ж нагоды дня 23-III раніцаю была адслужана ў Беларускай праваслаўнай царкве ўрачыстая Служба Божая і паніхіда па загінуўшых змагарох, а папалудні ў салі Украінскага Народнага Дому адбыўся канцэрт, папярэджаны рэфэратам аб сакавіковых падзеях.

У Чылаго ўрачыстая акадэмія адбылася 30-III. У перапоўненай салі сабраліся прадстаўнікі староє і новае эміграцыі ды госьці ад іншых нацыя-

нальнасцяў. Пасъля першае часткі, на якую складіся: гымн, прамова В. Пануцэвіча і рэфэрат Ал. Якімовіча, адбылася мастацкая частка, выкананая моладзю з глыбокім пачуцьцём і з вялікім майстэрствам. На заканчэнне адбыўся супольны банкет.

Трэці Кангрэс БАЗА.

Беларуска - Амерыканскае Задзіночанье ў З. Ш. А. расце і разъвіваецца. Аб гэтым вымоўна съведчыць 3-і Кангрэс названае арганізацыі, які адбыўся 1-2 сакавіка ў Нью Ёрку. Справа здача ўступаючае управы выказала, што БАЗА сёлета мае 14 адзьдзелаў, лік сяброў амаль падвоўся, прароблена за мінулы год паважную грамадзкую нацыянальную працу. Даўшы абсалюту ю з падзякай уступаючай управе, і намеціўшы вытычныя для пляну працы на бягучы год, Кангрэс выбраў новую управу ў такім складзе: старшыня — гэн. Ф. Кушаль, заступнік старшыні — інж. Ч. Ханяўка і Б. Дубоўскі, сакратар — А. Валюшка, скарбнік — У. Русак, культурны рэфэрэнт — Н. Арсеньева. Новай управе даручана прыдбаць Беларускі Дом у Нью Ёрку.

КАНАДА.

Канцэрт у Монтрэалі.

Стараньнем беларускае грамады ў Монтрэалі дня 9-III быў наладжаны беларускі канцэрт спачучаны з прадстаўленнем «Заручыны Паўлінкі» Фр. Аляхновіча. Умела ўложеная праграма пад кірауніцтвам П. Чопчыца дазволіла глядзачам правесці вечар прыемна і карысна.

НЯМЕЧЧЫНА.

Жаночае Згуртаванье.

Беларусаў у Нямеччыне асталося ня шмат, але між імі асталіся тыя, што найбольш патрабуюць помочы. І вось Беларускае Жаночае Згуртаванье ў Нямеччыне на сваім паседжаньні ў Мюнхене дня 9-III пастановіла ўзяць на сябе абавязак вяяці дабрадзейную акцыю на карысць патрабуючых суродзічаў — мэта якая заслугоўвае найбольш актыўнага падтрыманья з боку ўсіх беларускіх эміграцыі.

У лягеры Фэльдмохінг.

Невялікая група беларусаў, якая асталася ў лягеры Фэльдмохінг, нядыўна на супольным паседжаньні выбрала свой Камітэт з Іванам Коласам на чале. Стараньнен Камітэту адсьвяткована беларускі Нацыянальны Дзень 25-III. Гэтага дня украінскі праваслаўны святар адслужыў малебень за Беларусь і паніхіду за ўпаўшых змагароў.

Папалудні таго дня ў лягэрнай салі быў прачытаны рэфэрат на тэму дня і ўсе прысутныя адсьпявалі беларускі нацыянальны гымн. На заканчэнне адбылося съціплае прыняцце.

ФРАНЦЫЯ.

Гадавая сходка АБРФ.

Дня 24 лютага адбылася ў Парыжу ў салі Хрысціянскага Сындыкату гадавая сходка АБ'еднання Беларускіх Работнікаў ў Францыі. Справа здача ўступаючае управы Генэральнага Сакратарыяту, Рэзвійнае Камісіі, управы Парыскага Сэкцыі а так-жэ сэкцыі з Крэзо выявілі і асягненыні і цяжкасці і недахопы ў працы управы за ўесь мінулы пэрыяд. Пасъля дыскусіі над імі выбрана новую управу ў такім складзе: генэральны сакратар — Ал. Яцэвіч, заступнік ген. сакратара — М. Хоміч, сакратар — В. Міцкевіч, скарбнік — Я. Чыгір, сябра управы — М. Наумовіч. На заканчэнне абгаворана цэлы рад бягучых актуальных справаў.

Угодкі Сакавіковага Акту.

Для азначанья 34-ых угодкаў адвешчаньня незалежнасці Беларусі рэктар Беларускага Mісіі ў Парыжу адправіў дня 30-III. урачыстую Службу Божую ў беларускай капліцы пры царкве Сан Сюльпіс з прынагодным казаньнем, а папалудні таго-ж дня ў салі Хрысціянскага Сындыкату адбылася акадэмія. Пасля ўступнага слова М. Хоміча генэральны сакратар АБРФ Ал. Яцэвіч пераказаў гісторыю вызвольных змаганьняў беларускага народу. На далейшую праграму злажыліся: кароткія прамовы госьцяў, дэкламацыі і сьпевы В. Жаўняровіча. На заканчэнне ўсе прысутныя адсьпявалі беларускі нацыянальны гымн.

Сакавіковыя ўрачыстасці ў Лі Крэзо.

Беларусы з Лі Крэзо і ваколіц грамадна сабраўліся дня 30-III ў царкве св. Карла, дзе а. Фр. Чарняўскі адправіў Службу Божую за Беларусь і сказаў зъмястоўнае прынагаднае казаньне.

Пасъля супольнага сяброўскага абеду ўсе беларусы і госьці сабраліся ў салі гарадзкое управы на акадэмію, якую адчыніў старшыня майсцовое філіі АБРФ Бр. Нагорны і пасъля адсьпяваньня «Беларусь наша Маці-Краіна», ён-жэ прачытаў рэфэрат на тэму дня. На мастацкую частку акадэміі злажыліся: сьпевы дэкламацыі і гра на акордэоне 7-і гадовага Аўгена Трусава. Закончылася акадэмія адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гымну. Ува ўсіх прысутных гэтая ўрачыстасць выклікала бадзёры настрой і пакінула доўгапамятнае ўражэнне.

Абразкі з жыщьця

КОНІ ПАЛОХАЮЩА

У 1939 г. бальшавікі замянілі маентак Рэйтана «Грушайка» ў конскагадаўляную ферму. Галоўным гадаўляным тэхнікам назначылі палія-быўшага ўрадаўца. І гэты тэхнік, каб прыпадабацца сваім новым гаспадаром, съек прыдарожны крыж ля маентку, апраудваючыся перад ваколічнымі сялянамі, што нібыта коні палохаліся таго крыжа, хоць ён стаяў там ад няпамятных часоў і нікога не палохай. Пару тыдняў пасля гэтае падзея падехаў тэхнік на старой кабыле ў Рачканы і, вось дзіва, калі даехаў да прыдарожнага рачканскага крыжа, кабыла сапрауды спалохалася крыжа і так раптуюна кінулася ў бок, што тэхнік, хоць і быў добрым коњнікам, паліяцёу кумяльгом з кабылы. Сяляне падбеглі яго ратаваць, але паднялі ўжо толькі труп.

Я. А.

СЪВЕДЧАНЬНЕ ВУЧОНАГА.

Амэрыканскі фізык і дзяржаўны дзеяч Бэнжамін Франклін (1786-1847) сам улажыў сабе такі надгробны напіс: «Тут спачывае цела Бэнжаміна Франкліна, як аправа старое книгі, з якое вынялі яе зьмест, зрабавалі яе напіс і пазалоту. Цяпер яно толькі пажыва для рабакоў, але сам твор ня страчаны; я моцна веру, што гэты твор зьявіцца каліс у новым, прыгожым выданьні, пераглядженым і папраўленым сваім Стварыцелем».

НАВУКА ДЛЯ МІСІЯНАРА.

Алзін місіянар, які доўгія гады правёў на Цэйлёнскім абтоку, апавяддае, што аднойчы ў горадзе Колёмбо падышоў да яго мяйсцовых індзеец і спытаўся: «Ці вы ве́рыце, што Хрыстос мае калісь зноў прыйсьці?» Місіянар глянуў на пытачага і адказаў: «Так, я веру ў гэта!» Хвіліну памаучайшы, індзеец гаварыў быццам сам да сябе ў радасным уздыме: «Кожнае раніцы, перш чым ісьці на працу, я ўзыходжу на дах свае хаты і малюся: Госпадзе, дай мне так жыць, каб я быў заўсёды гатовы стаць перад Тваім абліччам, калі-б Ты нават меў прыйсьці сягоныня! О, як я хачу жышь у Тваёй сіле, Ты Уваскросши!» «Мы маўчалі — кожа місіянар — але ў той час я адчуваў сябе блізка задзіночаным з няведамым простым індзейцам у непадзельнай надзеі і чаканыні, маючага прыйсьці Госпада».

Паводле Хауга.

БРАТНЯЯ ЛЮБОЎ.

У вялікім горадзе на скрыжаваньні вуліц прай-

маюча заскрыгаталі тармазы аўтамашыны, паліцыянт уключыў чырвоныя вулічныя сігналы, спыніў рух і сам паспяшаў да аўта, перад якім ляжалі акрываўленыя малое цела хлапчыны. Хутка пачуліся сырэны санітарнага аўта і людзі, апраненныя ў белыя халаты, паспешна падабралі акрываўленага ды адвезылі ў найбліжэйшую больніцу.

Хлапчына знайшоўся ў апэрацыйнай салі. Над ім сагнулася стурбаванае ablічча галоўнага хірурга. Асыстэнты з нямым пытаньнем глядзяць на гэтае ablічча. Той адказвае ім спакойна: «Так, яго яшчэ магчыма выратаваць, калі знайдзецца нехта, што дасць яму зараз-жа крыху крыві». Асыстэнт выходзіць з салі ў канцылярыю, але на карыдоры яго пераймае нейкі юнак і адразу пытае:

- Ці выживе паранены?
- Чаму цікавішся яго доляю?
- Дык гэта-ж мой малодшы брат.
- А, так! Але ён можа выжыць, калі знайдзецца нехта, што дасць яму свае крыві.
- Калі я яму магу дасць, дык хутка вазьмезе маю — адказаў усхвалявана юнак.

Спраўдзілі кроў юнака. Яна была зусім у падаку. Палажылі яго побач брата, адчынілі артэрю і ягоная кроў пацякла ў братнія жылы. Па скончанай апэрацыі, пытаемца юнак:

- Ці цяпер брат будзе напэўна жыць?
- Так — адказаў упэўнена лекар.
- А я яшчэ ці доўга пажыву?
- Што? — зьдзіўлены пытае лекар — ці ты думаеш, што маеш памерці?
- А як-же я буду жыць, калі я аддаў сваю кроў?

— Дык нашто-ж ты даваў кроў, калі думаў, што пасля гэтага памрэш?

— Як-же я мог ня дасць? Ён-же мой малодшы брат!

Паводле «Ст. Конрадсбшлят».

ГУЛЬНЯ ЛЁСУ.

У 1943 г. праз Баранавічы праезджаў нямецкі міністар Розэнберг. На час праезду усе вуліцы былі абстаўлены жандармамі і войскам. На Марыінскай вул. нямецкі падафішэр злосна праганяў з вуліцы беларускага інтэлігэнта і копаў яго на го пад дзікі рогат сваіх афіцэраў.

Мінула ад таго часу чатыры гады і якія зъмены адбыліся за гэты час! Аднаго дня ў вялікім заходні-Эўрапейскім горадзе двух нямецкіх палкоўнікаў і трох генэралаў, між якімі алзін быў у 1943 г. на Беларусі, віталі таго-ж інтэлігэнта і гэтым разам усе гуртам нізка яму кланіліся.

Ніхто ня ведае, што чакае яго заўтра.

www.Kamunikat.org